

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
"WOM" w Częstochowie

KWARTALNIK NAUCZYCIELSKI

Rocznik: 2006, Miesiąc: 06

01: Europejski Rok Edukacji Obywatelskiej – działania w szkołach.

Autor: *Małgorzata Tubielewicz – RODN „WOM” w Częstochowie*

02: Przedszkolak w „Krainie literek”

Autor: *mgr Agnieszka Małecka - Przedszkole w Mykanowie*

03: KONKURSY W BIBLIOTECĘ GIMNAZJUM IM. KROLOWEJ JADWIGI

Autor: *W LIPIU*

04: Program wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka z Zespołem Downa

Autor: *mgr Henryka Bartnik - Przedszkole w Kłomnicach*

05: Wychowanie dzieci w rodzinach zrekonstruowanych

Autor: *mgr Henryka Bartnik - Nauczycielka Przedszkola w Kłomnicach*

06: POWIATOWY KONKURS WIEDZY NA TEMAT UZALEŻNIEŃ ORAZ HIV/AIDS „JESTEM ŚWIADOMY – JESTEM BEZPIECZNY” DLA KLAS I-III GIMNAZJUM

Autor: *Anna Bronkiewicz – pedagog szkolny, Zespół Szkół nr 3 w Częstochowie*

Aniela Figoń – katecheta, Zespół Szkół nr 3 w Częstochowie

07: SCENARIUSZ ZAJĘĆ CAŁODNIOWYCH : Andrzejki- znane nam obrzędy i tradycje.

Autor: *Aneta Mizera - Nauczycielka nauczania zintegrowanego (obecnie nauczycielka oddziału przedszkolnego w grupie 6-latków) w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie*

08: „MAMO, TATO POBAW SIĘ ZE MNĄ” SCENARIUSZ EKOLOGICZNEGO DNIA RODZICA

Autor: *Aneta Mizera - nauczycielka w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie*

09: Scenariusz festynu szkolnego

Autor: *Iwona Rakowska - Wychowawca świetlicy, Gimnazjum im. Jana Pawła II w Hucie Starej B*

10: Zabawy dla dużych grup

Autor: *Iwona Rakowska - wychowawca świetlicy, Gimnazjum w Hucie Starej B*

11: CZY WARTO TWORZYĆ TEATRZYK KUKIEŁKOWY?

Autor: *Iwona Rakowska - wychowawca świetlicy, Gimnazjum im. Jana Pawła II w Hucie Starej B*

12: SCENARIUSZ LECJI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO DLA KLASY IV-INEGRACYJNEJ

Autor: *mgr Izabela Wiczorek, mgr Renata Pala*

01: Europejski Rok Edukacji Obywatelskiej – działania w szkołach.

Autor: Małgorzata Tubielewicz – RODN „WOM” w Częstochowie

Rada Europy ogłosiła rok 2005 Europejskim Rokiem Edukacji Obywatelskiej. Zamiarem Rady Europy było zwrócenie uwagi na znaczenie edukacji, dla wspierania aktywnego obywatelstwa i demokracji oraz uświadomienie wszystkim, jak ważne jest przygotowanie młodych ludzi do roli dobrego – czyli odpowiedzialnego, otwartego

i skutecznie działającego obywatela, obywatela Polski i Europy. [Główne cele EREO w Polsce, CODN Warszawa 2004 r.]

Określając główne cele EREO w Polsce wskazano na podjęcie następujących działań:

- umożliwiać młodym ludziom zdobywanie nie tylko rzetelnej wiedzy, ale także praktycznych i obywatelskich doświadczeń;
- promować wzorce obywatelskiego działania;
- uwrażliwiać na potrzeby innych i zachęcać do działania na rzecz dobra wspólnego;
- wykorzystywać dobre doświadczenia w dziedzinie edukacji obywatelskiej;
- zachęcać uczniów do udziału w życiu społeczności lokalnej;
- wspierać działalność samorządów uczniowskich i inne inicjatywy młodych ludzi w szkołach. [Główne cele EREO w Polsce, CODN Warszawa 2004 r.]

W 2005 r. w RODN „WOM” w Częstochowie przeprowadzono szkolenie na temat „2005 Europejski Rok Edukacji Obywatelskiej w Polsce” dla ponad 200 nauczycieli.

W czasie szkoleń przeanalizowano koncepcję obywatelstwa na szerokim tle historycznym, wyjaśniono jego istotę we współczesnych czasach oraz zaprezentowano przykłady działań

i realizowanych przedsięwzięć przygotowujących uczniów do funkcjonowania

w społeczeństwie obywatelskim. Rok 2005 obfitował w wiele ważnych wydarzeń obywatelskich w szkołach, dzięki czemu stworzono młodym ludziom szansę nabywania praktycznych doświadczeń.

W częstochowskich szkołach oraz szkołach powiatu częstochowskiego, kłobuckiego, lublinieckiego i myszkowskiego realizowano następujące projekty edukacyjne:

- „Promujemy nasz region”,
- „Kampania wyborcza”,
- „Młodzi przeciw korupcji”,
- „Chcę być dobrym obywatelem”,
- „Miasto sztuki na tle jego historii, geografii i tradycji kulinarnych.

W realizację powyższych projektów uczniowie i nauczyciele włożyli wiele trudu

i pracy. Bezpośredni kontakt uczniów z różnymi szkołami pozwolił na wymianę doświadczeń

i pomysłów. Uczniowie posiadli wiedzę na temat: demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. W przyszłości będą rozumieli jak ważna jest więź między wspólnotą lokalną, regionalną, narodową i europejską.

W ramach EREO w szkołach przeprowadzono demokratyczne wybory do samorządów uczniowskich, wybory rzeczników praw uczniowskich, zorganizowano prawyborzy parlamentarne i prezydenckie, spotkania z urzędnikami miast, gmin i powiatów. W ten sposób uczniowie nabywali istotne umiejętności obywatelskie oraz prezentowania własnych poglądów w trakcie kampanii wyborczej.

Szkoły licznie włączyły się do akcji charytatywnych: „Szkoła pomóż i Ty”, „Pełny plecak”, „Uśmiech na święta”, „Serce” – przeprowadzanych wśród uczniów na rzecz dzieci chorych i potrzebujących, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Do Domów Dziecka przekazano przybory szkolne, zeszyty, brakujące podręczniki, plecaki, słodczyce

i zabawki. Włączono się także do akcji „Adopcja na odległość” – pomocy skierowanej dla pokrzywdzonych i osieroconych z obszarów Azji południowo-wschodniej.

Kilkanaście szkół uczestniczyło w akcji „Moja szkoła w Unii Europejskiej” w czasie, której propagowano wiedzę na temat zasad kształcenia w państwie Unii Europejskiej, pokazywano możliwość kształcenia polskiej młodzieży w Europie oraz przybliżano system wartości przedstawiony w Traktacie Konstytucyjnym.

Gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne organizowały warsztaty europejskie w czasie, których uczniowie odpowiadali na pytania: Jakie korzyści daje im bycie obywatelami Europy?, Co to jest tolerancja i z czym się to kojarzy?, starając się jednocześnie określić różne cechy charakteru wzorowego Europejczyka. W szkołach tego typu organizowano też liczne debaty na temat: „Korzyści i straty po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej?”, „Patriotyzm a Unia Europejska”.

Nauczyciele poprowadzili szereg lekcji obywatelskich na temat: „Moje prawa”, „Uczciwy parlamentarzysta”, „Tolerancja – cecha prawdziwej demokracji”. W czasie zajęć lekcyjnych starali się wyjaśnić, że pojęcie „Prawa człowieka” reprezentuje koncepcję, według, której każdemu człowiekowi przysługują pewne prawa, wynikające z godności człowieka, które są niezbywalne i nienaruszalne. Państwu przypisuje się rolę instytucji, której zadaniem jest ochrona owych praw. W czasie lekcji obywatelskich starali się przekazać uczniom, że poszanowanie praw człowieka i godności ludzkiej bywa uznawane za podstawę sprawiedliwości i pokoju na świecie.

W szkołach organizowano konkursy literackie: „Szkoła moich marzeń”, „Moje miasto Częstochowa”, „Częstochowa- miasto na jurajskim szlaku”, „Czy znasz swoje prawa”, „Moje prawa i obowiązki w szkole” oraz konkursy plastyczne: „Pocztówki z Europy”, „Dobry obywatel – czyli jaki”. Konkursy te dotyczyły znajomości i praktycznego zastosowania praw dziecka i ucznia, wpływających z konwencji o Prawach Dziecka.

Organizowano również rajdy i wycieczki szkolne do miejsc związanych z historią dzielnicy, miasta i kraju.

Nauczyciele opracowali autorskie programy: „Wychowanie przez EKO-turystykę”, „My i nasze prawa – człowieka, dziecka, ucznia”, „I ty jesteś Europejczykiem”, „Polska leży

w Europie”, służące upowszechnianiu wiedzy na temat praw człowieka, dziecka i ucznia oraz aktywizacji uczniów dla wspólnych działań na polu ochrony swoich praw i uwrażliwieniu na potrzeby drugiego człowieka.

Uczniowie wielu szkół dla całej społeczności szkolnej organizowali „Dzień Unii Europejskiej”, „Jeden dzień z życia Europejczyka” lub „Dzień wnosny w Europie”.

Przygotowano również wiele opracowań i prac pisemnych na następujące tematy: „Historia nowych państw w Unii Europejskiej”, „Tradycje Unii Europejskiej”, „Jak być patriotą w zjednoczonej Europie?”.

W ramach EREO 2005 zainicjowano wiele projektów uczniowskich dotyczących Polski i świata, rozbudowano zainteresowanie wydarzeniami publicznymi, uczono budowania więzi ze społecznością lokalną, władzami samorządowymi, a także stowarzyszeniami

i innymi instytucjami społeczeństwa obywatelskiego oraz stosowania procedur demokratycznych w życiu klasy i szkoły.

Proces budowania społeczeństwa obywatelskiego jest trudny i długotrwały. Szkoła jest ważnym etapem, w którym uczeń doświadcza, czym są jego prawa i obowiązki, wspólnota szkolna, lokalna, współdziałanie z innymi i dla innych.

Podjęte przez szkoły działania w ramach EREO 2005 podniosły rangę edukacji obywatelskiej w szkolnych programach nauczania i świadomości społecznej, a także wzmocniły elementy kultury demokratycznej w samej szkole.

8 marca 2006 r. w Ministerstwie Edukacji Narodowej, w obecności przedstawicieli Rady Europy, odbyło się podsumowanie Roku Edukacji Obywatelskiej w czasie, którego Regionalni Promotorzy przedstawiali sprawozdania z jego przebiegu w podjętych w szkołach działaniach.

Bibliografia

Program opracowany przez Krajowy Komitet ds. Europejskiego Roku Edukacji Obywatelskiej w oparciu o wytyczne Komitetu Ekspertów ds. Europejskiego Roku Edukacji Obywatelskiej (CAHCIT).

02: Przedszkolak w „Krainie literek”

Autor: mgr Agnieszka Małecka - Przedszkole w Mykanowie

Opracowała mgr Agnieszka Małecka nauczycielka Przedszkola w Mykanowie.

Artykuł przedstawia sposób w jaki nauczycielka grupy młodszej (dzieci 3, 4, 5 letnie) wprowadzała kolejne literki alfabetu. Dzieci poprzez udział w zabawie dydaktycznej umownie nazwanej „Podróż do krainy literki” poznają różne wyrazy rozpoczynające się daną literką. Ruch, działanie oraz ciekawe pomysły zabawy pozwalają dzieciom w sposób prosty i przyjemny zapamiętać kolejną literkę. Każde zajęcie kończy się namalowaniem portretu danej litery.

Artykuł ma na celu pokazanie innego, ciekawego, atrakcyjnego dla dzieci sposobu wprowadzania liter, a zawarte w nim przykładowe konspekty nauczyciele mogą wykorzystać zarówno w grupie dzieci pięcioletnich, jak i sześcioletnich.

Każdy nauczyciel wychowania przedszkolnego na pewno zdaje sobie sprawę z tego, iż wprowadzanie kolejnych liter alfabetu oparte tylko i wyłącznie na podręczniku jest dla dzieci mało atrakcyjne. Dzieci bardzo często po krótkim czasie nudzą się, są zmęczone, a przez to słabiej przyswajają wiedzę. Postanowiłam opracować metodę, która pozwoli mi w sposób ciekawy zapoznać nawet dzieci młodsze z alfabetem.

Mając na uwadze to, iż podstawową formą aktywności dzieci w wieku przedszkolnym jest zabawa postanowiłam poprzez zabawę nauczyć dzieci kolejnych liter alfabetu. Ma ona formę zabawy dydaktycznej nazwanej przeze mnie „Podróż do krainy literki” i w sposób atrakcyjny dla dzieci pozwala im poznać rozmaite wyrazy zaczynające się tą właśnie literą.

Opracowane przeze mnie konspekty zajęć można wykorzystać zarówno w grupie dzieci pięcioletnich, jak i po wprowadzeniu pewnych trudnień w grupie dzieci starszych. Wszystko to zależy od grupy dzieci z jaką nauczyciel pracuje, ich możliwości rozwojowych.

Każde zajęcie zaczyna się prezentacją danej litery, odszukaniem jej w alfabecie, a następnie przy akompaniamencie muzyki dzieci udają się „samolotem” do krainy literek, gdzie poprzez działanie, zabawy lub zadania do wykonania przez daną literę poznają wyrazy zaczynające się daną literą. Każde zajęcie kończy się wykonaniem portretu danej litery, które z kolei są wywieszane na tablicy umieszczonej w sali, co pozwala dzieciom utrwalić jej kształt.

KONSPEKT ZAJĘĆ

Grupa wiekowa: 3, 4, 5 - latki

Miejsce: sala przedszkolna

Temat zajęć: „W krainie literki D.”

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna, w grupach

Metody: czynna, zadaniowa, słowna, pokaz,

Środki dydaktyczne:

kredki, farby, ilustracje przedstawiające domy i ich lokatorów, ilustracje z dinozaurami, drabinami, kominami, domami bez dachów, duże arkusze papierów, płyta z nagraniem piosenki, karty pracy indywidualnej

Cele operacyjne:

- dziecko rozumie polecenia nauczycielki
- dziecko potrafi dokonać klasyfikacji zbioru dinozaurów, przeliczyć elementy
- dziecko potrafi wykonać zadanie w karcie pracy
- rozróżnia kształt litery z pośród wielu innych
- dziecko potrafi współdziałać z kolegami podczas zajęć.

Przebieg zajęcia:

1. Powitanie w kręgu „Iskierka radości”

2. Wspólne powitanie

- dzieci witają się kolankami,
- łokciami,
- głowami,
- stopami

3. Zaproszenia do krainy literki „D”

Dzieci chcąc dostać się do krainy literki muszą pokonać tor przeszkód:

- przeskoczyć na jednej nodze określony odcinek drogi
- z zamkniętymi oczami dotknąć prawą ręką nosa
- przejść pod krzeselkiem

4. „Dom”

Dzieci poznają napis „dom”, oglądają różne rodzaje domów, następnie w grupach dobierają do każdego domku osobę która w nich mieszka: igloo – Eskimos, domek z trzciny – Murzynek, namiot – Indianin itp. Analiza wyrazu „Dom”

5. „Dinozaury”

Dzieci oglądają ilustracje dinozaurów, następnie nauczycielka daje dzieciom karty z różnymi ilustracjami. Zadaniem dzieci jest znaleźć takie same dinozaury, ułożyć je w poszczególnych zbiorach i przeliczyć. Analiza wyrazu dinozaury.

6. Drabina

Dzieci wymieniają różne rodzaje drabin, oglądają ich ilustracje, a następnie w kartach pracy indywidualnej zaznaczają dwie drabiny takiej samej wysokości. Analiza słowa „Drabina”

7. Dach

Dzieci rozmawiają z nauczycielką o konieczności założenia w każdym domu dachu, wymieniają nazwy rzeczy, którymi można je pokryć, a następnie dorysowują dachy do przygotowanych ilustracji domków, kolorują je na różne kolory, wymieniają ich nazwę. Analiza słowa „dach”.

8. Dym

Dzieci dowiadują się, iż dymy wylatując z komina mogą tworzyć różne kształty. Rysują je na dużym arkuszu papieru. Analiza słowa „Dym”

9. Dłonie

Dłonie też zaczynają się literką D, więc dzieci przy pomocy nauczycielki odbijają z odcisków dłoni kształt litery D. Analiza wyrazu „dłonie”

10. Spotkanie z literką D

Dzieci poznają kształt literki „D, d”

11. Poznanie piosenki o literce D, wspólny taniec przy muzyce

12. Wykonanie karty pracy indywidualnej przygotowanych dla poszczególnych grup wiekowych.

13. Zabawa ruchowa „Pingwinek”

KONSPEKT ZAJĘĆ

Grupa wiekowa: 3, 4, 5 - latki

Miejsce: sala przedszkolna

Temat zajęć: „W krainie literki B.”

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna, w grupach

Metody: czynna, zadaniowa, słowna, pokaz,

Środki dydaktyczne:

kredki, farby, list od babci Bożenki, balony, buty, bibuła, duże arkusze papierów, płyta z nagraniem piosenki, karty pracy indywidualnej

Cele operacyjne:

- dziecko rozumie polecenia nauczycielki
- dziecko potrafi wykonać zadania przygotowane przez „Babcię Bożenkę”
- dziecko potrafi wykonać zadanie w karcie pracy
- rozróżnia kształt litery z pośród wielu innych
- dziecko potrafi współdziałać z kolegami podczas zajęć.

Przebieg zajęcia:

1. Powitanie w kręgu „Iskierka radości”
2. Zabawa integracyjna w grupie „Imię do imienia”
3. Zaproszenie do krainy literki B – Prezentacja literki, omówienie kształtu
4. Podróż do krainy literki B – dzieci w „leca” do krainy samolotem, w rytm słyszanej muzyki.
5. Spotkania w „Krainie literek”
  - Babcia – dzieci dokonują analizy słowa babcia, obserwują zapis graficzny tego słowa, wymieniają literki z tego wyrazu, które już znają. Babcia ma na imię Bożenka. Dzieci wypowiadają się na temat swoich babć, określają ich imiona. Babica Bożenka zostawiła dla dzieci list w którym poprosiła je, aby wykonały dla niej kilka zadań;
  - Balon - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficznego tego słowa. Zadaniem dzieci jest ozdobić pięknie przygotowane przez nauczycielkę balony – dowolna technika. Dzieci mają do dyspozycji mazaki, farby, papier kolorowy, klej;
  - Buty - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficznego tego słowa. Dzieci mają za zadanie pogrupować w pary (wyjaśnienie pojęcia para) zgromadzone w wielkim koszu buty. Są to buty zarówno dzieci, jak i osób dorosłych;
  - Bibuła - Buty - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficznego tego słowa. Nauczycielka prezentuje dzieciom różne rodzaje bibuły, dzieci wymieniają ich kolory. Na początek dajemy kolor biały, brązowy, potem następne kolory. Zadaniem dzieci jest wykonanie na dużym arkuszu papieru portretu literki B, wyklejonego z wybranych przez dzieci bibuły – praca w grupach.
    - Poznanie piosenki o literce D, wspólny taniec przy muzyce
    - Wykonanie karty pracy indywidualnej przygotowanych dla poszczególnych grup wiekowych.
    - Zabawa ruchowa „Balonik”

KONSPEKT ZAJĘĆ

Grupa wiekowa: 6 - latki

Miejsce: sala przedszkolna

Temat zajęć: „W krainie literki M.”

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna

Metody: czynna, zadaniowa, słowna, pokaz,

Środki dydaktyczne:

kredki, farby, kolorowe chusty, różne rodzaje mydła, miska z wodą, rurki, mąka, ciemne kartki papieru, makaron różnego rodzaju, żyłka, farby tempery, mak, płyta z nagraniem piosenki, karty pracy indywidualnej

Cele operacyjne:

- dziecko rozumie polecenia nauczycielki
- dziecko potrafi wykonać zadania przygotowane przez „Babcię Bożenkę”
- dziecko potrafi wykonać zadanie w karcie pracy
- rozróżnia kształt litery z pośród wielu innych
- dziecko potrafi współdziałać z kolegami podczas zajęć.

Przebieg zajęcia:

1. Powitanie w kręgu „Iskierka radości”
  2. Zabawa integracyjna w grupie „Imię do imienia”
  3. Zaproszenie do krainy literki M – Prezentacja literki, omówienie kształtu
  4. Podróż do krainy literki M – dzieci w „jadą” do krainy pociągiem, w rytm słyszanej muzyki.
  5. Spotkania w „Krainie literek”
    - motyle - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficzny tego słowa. Dzieci oglądają odnalezione przez nauczycielkę w Internecie ilustracje różnych motyli, rozmawiają z nauczycielką na ich temat (opisują wygląd, kolorystykę), wykonują „Taniec motyli” – taniec z kolorowymi chustami przy muzyce z magnetofonu;
    - Mydło - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficzny tego słowa. Dzieci wypowiadają się na temat podstawowych zasad higieny, oglądają zgromadzone w sali mydła, porównują zapachy. Zabawa z mydłem – puszczenie baniek mydlanych;
    - Mama – dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficzny tego słowa. Dzieci wypowiadają się na temat swoich mam, ich wyglądu, ulubionych czynności, pracy;
    - Mąka - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficzny tego słowa. Rozmowa o sposobie wykonania mąki, różnych jej rodzajach, porównywanie konsystencji. Wykonanie rysunku – „Malowanie mąką” – dzieci rysują palcem obrazki z rozsypanej na ciemnej kartce mąki. Zwrócenie uwagi na nietrwałość pracy.
    - Makaron - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficzny tego słowa. Porównywanie różnych kształtów makaronu, wykonanie naszyjnika z makaronu – nawlekanie na żyłkę, kolorowanie makaronu temperami.
    - Mak - dokonanie analizy słowa, obserwacja zapisu graficzny tego słowa. Wspólne oglądanie ziaren maku, wypowiedzi na temat przydatności maku w kuchni. Wykonanie portretu literki M – wyklejanie ziarnami maku.
  6. Poznanie piosenki o literce M, wspólny taniec przy muzyce
  7. Wykonanie karty pracy indywidualnej przygotowanych dla poszczególnych grup wiekowych.
  8. Zabawa ruchowa „Miś”
-

03: KONKURSY W BIBLIOTECE GIMNAZJUM IM. KRÓLOWEJ JADWIGI

Autor: **W LIPIU**

mgr ANNA WOJTYRA, nauczyciel Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Lipiu

Artykuł zawiera 4 konkursy wiedzy z dziedziny literatury, wiedzy o języku (poprawność językowa), wiedzy o książkach oraz znajomości skrótów i symboli z różnych dziedzin. Konkursy mogą być wykorzystane przez biblioteki szkolne jako wspieranie procesu dydaktycznego szkoły a także na zajęciach języka polskiego, lekcjach z wychowawcą, zajęciach świetlicowych i innych.

KONKURS NR 1

„WIELKA CZWÓRKA POLSKIEJ LITERATURY

NOBLIŚCI - HENRYK SIENKIEWICZ, WŁADYSŁAW REYMONT, CZESŁAW MIŁOSZ, WISŁAWA SZYMBORSKA”

ZADANIE NR 1

Do podanych lat życia dopisz nazwiska noblistów:

1846 – 1916 .....

1867 – 1925 .....

1911 – 2004 .....

ur. 1923 .....

ZADANIE NR 2

Masz podane po 4 miejsca ważne w życiu twórców literatury. Dopisz do nich nazwiska.

a) Sztejn na Litwie – Waszyngton - Berkeley w Kalifornii – Kraków

.....

b) Wola Okrzejska – Ameryka Północna – Oblęgorek – Vevey w Szwajcarii .....

c) Brnin koło Kórnika – Toruń – Kraków – Sztokholm .....

d) Kobieli Wielkie – Warszawa – Łódź – Kołaczkowo .....

ZADANIE NR 3

Znamy niektóre tytuły utworów tych pisarzy. A kto te napisał?

a) „Komediantka”, „Rok 1794”, ...

b) tomiki poezji: „Sól”, „Wszelki wypadek”, „Pytania zadawane sobie” .....

c) tomiki poezji: „Druka przestrzeń”, „Ziemia Ulro”, „Trzy zimy” .....

d) „Bez dogmatu”, „Listy z Ameryki” .....

ZADANIE NR 4

Odpowiedz na pytania:

1. Kto wykorzystał w swojej powieści malarstwo Henryka Siemiradzkiego (m. in. „Pochodnie Nerona”)

.....

2. Kto w młodości był czeladnikiem krawieckim, aktorem wędrownego teatru, pomocnikiem dróżnika na stacji kolejowej?

.....

3. Kto nie lubi życia publicznego i obraca się zwykle w kręgu bliskich i znajomych? .....

4. Kto był w Ameryce wykładawcą literatur słowiańskich? .....

5. Kto polował w Afryce na hipopotamy? .....

6. Kto ma przejawia talenty artystyczne, zbiera stare pocztówki, wysyła znajomym zabawne kartki własnoręcznie wykonane?

.....

7. Jeden z pisarzy był 3-krotnie żonaty, a wszystkie jego żony nosiły to samo imię. Kto to i jakie imię nosiły jego żony?

.....

8. Miał fotograficzną pamięć i wielką spostrzegawczość. Nie miał matury, wszystko zawdzięczał swojej pracowitości i talentowi.

.....

9. Kto należał do grupy poetyckiej pod nazwą Żagary?

.....

10. Kto z czwórki noblistów jako jedyny nie odebrał osobiście nagrody ze względu na chorobę?

.....

ZADANIE NR 5

Dopisz rok otrzymania przez autora literackiej Nagrody Nobla?

a) Henryk Sienkiewicz .....

b) Władysław Reymont .....

c) Czesław Miłosz .....

d) Wisława Szymborska .....

ROZWIĄZANIE:

1. Henryk Sienkiewicz, Władysław Reymont, Czesław Miłosz, Wisława Szymborska

2. Czesław Miłosz, Henryk Sienkiewicz, Wisława Szymborska, Władysław Reymont

3. Władysław Reymont, Władysław Reymont, Czesław Miłosz, Henryk Sienkiewicz

4. Henryk Sienkiewicz, Władysław Reymont, Wisława Szymborska, Czesław Miłosz, Henryk Sienkiewicz, Wisława Szymborska, Henryk Sienkiewicz, Maria, Władysław Reymont, Czesław Miłosz, Władysław Reymont

5. 1905, 1924, 1980, 1996

KONKURS NR 2

„PODOBNE, A JEDNAK INNE!”

Do podanych definicji dopisz odpowiednie wyrazy – masz je podane na początku zadania.

1. abonament- czy abonent?

- osoba opłacająca koszty korzystania np. z TV, telefonu .....
- opłacane prawo do korzystania z czegoś np. telefonu .....

2. adaptować czy adoptować?

- przystosowywać się do czegoś .....
- uznać za własne np. dziecko .....

3. akupresura czy akupunktura?

- metoda leczenia, polegająca na uciskaniu i masowaniu określonych punktów ciała .....
- chińska metoda leczenia, polegająca na wbijaniu igieł w określone miejsca ciała .....

4. aliant czy alians?

- przymierze, sojusz .....
- państwo lub organizacja, będące sojusznikiem lub sprzymierzeńcem czegoś lub kogoś .....

5. aluzja czy iluzja?

- przywołanie nie wprost jakiejś osoby, rzeczy, zjawiska, wydarzenia w celu wywołania u odbiorcy określonego skojarzenia .....
- doznawanie wrażenia, że postrzega się coś, co w rzeczywistości nie istnieje .....

6. amator czy armator?

- osoba lubiąca to, czym się zajmuje; osoba zajmująca się czymś, nie będąca w swojej dziedzinie; o kimś, kto wykonuje swoją pracę źle .....
- osoba lub instytucja, która eksploatuje własny lub cudzy statek i zatrudnia załogę .....

7. imputować czy amputować?

- operacyjnie usunąć część ciała lub narząd .....
- przypisywać komuś złe intencje .....

8. antologia czy analogia?

- stosunek podobieństwa między czymś a czymś .....
- zbiór utworów literackich lub ich fragmentów .....

9. anonim czy antonim?

- list bez podpisu, zwykle oszczerczy; osoba nie ujawniająca swego nazwiska .....
- słowo o znaczeniu przeciwstawnym .....

10. Antarktyda czy Arktyka?

- jeden z kontynentów, położony wokół południowego kręgu polarnego .....
- rozległy region w północnym kręgu polarnym, pokryty wiecznym lodem .....

11. apetyczny czy apatyczny?

- obojętny wobec świata, nie reagujący na nic .....
- zachęcający do jedzenia, pobudzający apetyt; człowiek mający wdzięk, wzbudzający pożądanie .....

12. apostrof czy apostrofa?

- znak graficzny (` ) oddzielający polską końcówkę dodawaną do wyrazu obcego np. Exupery`ego, ...
- figura retoryczna polegająca na bezpośrednim zwrocie do fikcyjnego adresata .....

13. arkada czy Arkadia?

- łuk wsparty na dwóch kolumnach, słupach lub filarach .....
- w starożytnej Grecji górzysta kraina położona na Półwyspie Peloponeskim, w której panowało spokojne szczęście .....

14. rewers czy awers?

- główna, przednia strona monety .....
- druga, tylna strona monety lub medalu .....

15. bankier czy bankowiec?

- właściciel banku lub osoba mająca duży pakiet akcji banku .....
- osoba pracująca w banku .....

16. blankiet czy bankiet?

- wystawne i uroczyste przyjęcie urządzone dla uczczenia kogoś lub czegoś .....
- pismo urzędowe z gotowym tekstem lub rubrykami do wypełnienia .....

17. batuta czy batut?

- przyrząd gimnastyczny w kształcie sprężynującej siatki rozpiętej na solidnej ramie, służący do wykonywania wysokich skoków w górę .....
- pałeczka, którą dyrygent kieruje orkiestrą, chórem .....

18. biret czy beret?

- płaskie, miękkie, okrągłe nakrycie głowy bez daszka .....
- sztywna czapeczka bez daszka w kształcie okrągłym lub graniastym, noszona przez profesorów wyższych uczelni, przedstawicieli sądów, duchownych jako część oficjalnego stroju .....

19. brojler, bojer czy bojler?

- sportowy jacht poruszający się po lodzie na płozach, wykorzystujący siłę wiatru .....

- zbiornik do podgrzewania gorącej wody .....
- nazwa młodego kurczęcia lub in. ptaka, hodowanego w celach spożywczych, intensywnie karmionego .....
- 20. ceper, ceber czy cerber?
  - duże drewniane naczynie o dwóch uchach, podobne do wiadra .....
  - w gwarze górali tatrzańskich lekceważące lub pogardliwe określenie człowieka z miasta .....
  - w mitologii greckiej ogromny pies o trzech głowach, pilnujący wejścia do Hadesu .....
- 21. cenzura czy cenzurka?
  - badanie różnych publikacji (prasa, film, książki) z punktu widzenia ich zgodności z wymogami politycznymi lub etycznymi .....
  - okresowe świadectwo wyników w nauce i postępowaniu ucznia .....
- 22. chemioterapia czy hemoterapia?
  - leczenie z użyciem środków chemicznych .....
  - leczenie krwią, z wykorzystaniem transfuzji .....
- 23. klika czy klaka?
  - grupa osób wynajęta do bicia braw podczas występu; oklaski takich osób .....
  - grupa osób powiązanych zawodowo, służbowo, które wzajemnie się popierają, kierując się własną korzyścią .....
- 24. cyklon czy cyklop?
  - silny, szybki wir powietrza związany z niżem barycznym .....
  - w mitologii greckiej: olbrzym o jednym oku pośrodku czoła .....
- 25. dekanat czy dziekanat?
  - jednostka administracyjna w kościele katolickim składająca się z kilku parafii .....
  - sekretariat dziekana w szkole wyższej .....
- 26. dziecięcy czy dziecinny?
  - przeznaczony dla dziecka, należący do dziecka .....
  - taki, jak u dziecka, właściwy dziecku .....
- 27. efektywny czy efektowny?
  - taki, który przyciąga uwagę swoją oryginalnością, urodą .....
  - taki, który przynosi efekty, skuteczny, sprawny, wydajny .....
- 28. emigracja czy imigracja?
  - proces społeczny polegający na wyjeździe z własnego kraju z różnych przyczyn .....
  - proces społeczny polegający na tym, że człowiek lub grupa ludzi osiedla się czasowo lub trwale w innym kraju .....
- 29. eskapada czy estakada?
  - wycieczka, wyprawa, wypad .....
  - wiadukt lub pomost służący jako trasa komunikacyjna .....
- 30. fan czy fanatyk?
  - wielbiciel, zwolennik, entuzjasta kogoś lub czegoś, zwłaszcza muzyki .....
  - osoba, której postępowaniem kieruje przesadne i bezwzględne oddanie jakiejś idei lub religii, połączone z nietolerancją wobec innych .....
- 31. faworyt, ferwor czy faworek?
  - ciastko w kształcie przepieczonej wstążki, smażone w tłuszczu i posypane cukrem pudrem .....
  - osoba wyróżniana, darzona względami; sportowiec mający szansę odniesienia sukcesu .....
  - zapal, żarliwość, uniesienie, entuzjazm .....
- 32. filatelista czy filumenista?
  - kolekcjoner znaczków pocztowych .....
  - kolekcjoner etykiet z pudełek zapalek .....
- 33. flirt czy filtr?
  - urządzenie służące do oczyszczania płynu lub gazu, do zatrzymywania substancji, jakie się w nich znajdują .....
  - wymiana słowna mająca na celu uwodzenie płci przeciwnej .....
- 34. format czy formant?
  - element różniący wyraz pochodny od tego, od którego go utworzono .....
  - wielkość, rozmiar, wymiary czegoś .....
- 35. gastrologia czy gastronomia?
  - dział medycyny zajmujący się schorzeniami przewodu pokarmowego .....
  - produkowanie żywności dla potrzeb restauracji, barów, sklepów z gotowymi wyrobami .....
- 36. zgłoska czy głoska?
  - elementarna jednostka dźwiękowej formy wypowiedzi .....
  - sylaba .....
- 37. humanistyczny czy humanitarny?
  - związany z humanizmem lub z naukami humanistycznymi .....

- taki, który dba o potrzeby, dobro człowieka i ludzkości .....
- 38. jeżyna czy jarzyna?
  - roślina uprawiana dla jej części jadalnej .....
  - kolczasty krzak o jadalnych owocach koloru ciemnoczerwonego lub prawie czarnego .....
- 39. kaganek czy kaganiec?
  - miseczka wypełniona tłuszczem, w którym znajduje się knot, używana do oświetlania pomieszczeń .....
  - plecionka rzemienna lub drucziana zakładana na pysk zwierzęciu .....
- 40. kompania czy kampania?
  - okres wzmożonej działalności, także: działania wojenne prowadzone na jakimś terenie w pewnym czasie .....
  - grono osób znajdujących się, wspólnie spędzających czas; także: oddział wojskowy składający się z kilku plutonów .....
- 41. karabela czy karawela?
  - a. krzywa szabla używana w dawnej Polsce .....
  - b. nazwa różnego typu żaglowców używanych w XV i XVI w. jako statki w wielkich wyprawach odkrywców .....
- 42. karawan czy karawana?
  - a. specjalny wóz pogrzebowy .....
  - b. zorganizowana grupa osób, często kupców, pielgrzymów, podróżujących na wielbłądach, koniach lub mułach przez pustynię .....
- 43. kreatura czy kreacja?
  - a. akt twórczy; elegancki strój; wybitnie zagrana rola .....
  - b. człowiek podły, zły, nikczemny .....
- 44. leser czy laser?
  - a. urządzenie wytwarzające silną wiązkę światła spójnego .....
  - b. osoba leniwa, uchylająca się od pracy .....
- 45. mag czy magik?
  - a. czarodziej, czarnoksiężnik, czarownik .....
  - b. artysta cyrkowy wykonujący sztuki magiczne .....
- 46. megaloman czy meloman?
  - a. osoba mająca wygórowane mniemanie o swojej wartości .....
  - b. osoba lubiąca muzykę .....
- 47. meteor czy meteoryt?
  - a. ciało niebieskie krążące wokół Słońca po orbicie eliptycznej .....
  - b. fragment meteoru, który spadł na ziemię .....
- 48. monogram czy monodram?
  - a. utwór dramatyczny napisany dla jednego aktora .....
  - b. znak tworzony poprzez ozdobne złączenie początkowych liter imienia i nazwiska .....
- 49. murena czy morena?
  - a. pomieszane elementy skał różnego rodzaju, naniesione przez lodowiec .....
  - b. drapieżna ryba żyjąca w ciepłych morzach .....
- 50. odżywka czy używka?
  - a. środek odżywczy; kosmetyk wzmacniający .....
  - b. środek spożywczy działający pobudzająco, czasem szkodzący zdrowiu .....
- 51. oponent czy oportunistą?
  - a. osoba, która ma przeciwstawne zdanie, oponuje przeciw czemuś .....
  - b. osoba, która postępuje w zależności od sytuacji tak, aby uzyskać osobiste korzyści, nie przejmuje się zasadami etycznymi .....
- 52. owocny czy owocowy?
  - a. przynoszący efekty, korzyści; skuteczny, pożyteczny .....
  - b. mający związek z owocami .....
- 53. pomarańcza czy pomarańcz?
  - a. kolor pomarańczowy, żółtoczerwony .....
  - b. jadalny owoc z drzewa pomarańczy .....
- 54. rapier czy raper?
  - a. muzyk wykonujący muzykę rap .....
  - b. broń biała o prostej klindze używana w Europie w XVI i XVII w. ....
- 55. salto czy saldo?
  - a. różnica między sumami przychodu i rozchodu w księgowości; bilans plusów i minusów .....
  - b. przewrót przez głowę wykonany bez podpórki .....
- 56. smok czy smog?
  - a. mgła gęsta i zmieszana z przemysłowymi zanieczyszczeniami powietrza .....
  - b. istota legendarna, o postaci zwierzęcej, podobna do wielkiego jaszczura, wyrządzająca zło ludziom .....

57. trylogia czy tryptyk?

- a. cykl trzech połączonych tematem utworów literackich, muzycznych, filmowych .....
- b. kompozycja malarska lub rzeźbiarska, składająca się z trzech części .....

58. tytan czy tyran?

- a. osoba stojąca na czele państwa i sprawująca władzę absolutną, uzyskaną siłą .....
- b. osoba wyróżniająca się wyjątkową siłą fizyczną lub psychiczną .....

59. uraza czy uraz?

- a. fizyczne uszkodzenie ciała lub jego części; zmiana psychiczna powstała jako wynik ciężkich przeżyć .....
- b. żal, niechęć, pretensje wywołane przykrymi doświadczeniami .....

60. warzywniak czy warzywnik?

- a. sklep z warzywami, owocami .....
- b. ogród warzywny .....

61. zamysł czy zmysł?

- a. zamierzenie, plan, intencja zrobienia czegoś .....
- b. zdolność organizmu do odbierania wrażeń pochodzących ze świata realnego; predyspozycja, szczególne umiejętności .....

62. znieczulenie czy znieczulica?

- a. czynność lekarska z użyciem odpowiednich środków powodująca, że pacjent nie czuje bólu .....
- b. niewrażliwość na cudze nieszczęście, obojętność .....

ROZWIĄZANIE:

1. abonent, abonament
2. adaptować, adoptować
3. akupresura, akupunktura
4. alians, alianci
5. aluzja, iluzja
6. amator, armator
7. amputować, imputować
8. analogia, antologia
9. anonim, antonim
10. Antarktyda, Arktyka
11. apatyczny, apetyczny
12. apostrof, apostrofa
13. arkada, Arkadia
14. awers, rewers
15. bankier, bankowiec
16. bankiet, blankiet
17. batut, batuta
18. beret, biret
19. bojer, bojler, brojler
20. ceber, ceper, cerber
21. cenzura, cenzurka
22. chemioterapia, hemoterapia
23. klaka, klika
24. cyklon, cyklop
25. dekanat, dziekanat
26. dziecięcy, dziecinny
27. efektowny, efektywny
28. emigracja, imigracja
29. eskapada, estakada
30. fan, fanatyk
31. faworek, faworyt, ferwor
32. filatelista, filumenista
33. filtr, flirt
34. formant, format
35. gastrologia, gastronomia
36. głoska, zgłoska
37. humanistyczny, humanitarny
38. jarzyna, jeżyna
39. kaganek, kaganiec
40. kampania, kompania

41. karabela, karawela
42. karawan, karawana
43. kreacja, kreatura
44. laser, leser
45. mag, magik
46. megaloman, meloman
47. meteor, meteoryt
48. monodram, monogram
49. morena, murena
50. odżywka, używka
51. oponent, oportunist
52. owocny, owocowy
53. pomarańcz, pomarańcza
54. raper, rapier
55. saldo, salto
56. smog, smok
57. trylogia, tryptyk
58. tyran, tytan
59. uraz, uraza
60. warzywniak, warzywnik
61. zamysł, zmysł
62. znieczulenie, znieczulica

KONKURS NR 3

„W KRĘGU KSIĄŻEK”

1. Poniżej podano wyjaśnienia różnych wyrażen i zwrotów, związków frazeologicznych związanych z książką, czytaniem, wiedzą. Dopisz je – są podane pod każdym zadaniem:

- z łatwością odgadywać, co ktoś myśli lub przeżywa - .....
- wiedza teoretyczna, nabyta z książek, często nieprzystająca do życia - .....
- osoba mająca mnóstwo wiadomości z różnych dziedzin wiedzy - .....
- rzadkość, wyjątkowy okaz - .....
- domyślić się o co chodzi, , zorientować w sytuacji - .....
- próżne starania, daremne trudzenie się - .....
- coś jest czymś przeznaczonym, spotka go to na pewno - .....
- nasuwać się na myśl podczas pisania - .....
- dobrze pisać, opanować sztukę pisania - .....
- dobrze pisać - .....
- kiepsko pisać - .....
- czytać dokładnie, od początku do końca - .....
- domyślać się tego, co nie jest napisane - .....
- czytać książki szybko, zachłannie, z zainteresowaniem - .....
- mówić płynnie, potocznie, bez zająknięcia - .....
- człowiek spędzający wiele czasu nad książkami, czerpiący wiedzę o życiu tylko z książek - .....
- lekka książka, przyjemna lektura nadająca się do czytania przed zaśnięciem - .....

Wstaw: czytać od deski do deski; czuć pismo nosem; mieć ciężkie pióro; cisnąć się pod pióro; czytać w kimś jak w otwartej księdze; mieć lekkie pióro; lektura do poduszki; pisać na Berdyczów; chodząca encyklopedia (biblioteka); biały kruk; mówić jak z książki; coś komuś jest pisane; wiedza książkowa; czytać między wierszami; pochłaniać książki (pożerać); dobrze władać piórem; mól książkowy

2. Oto kilkanaście wyrazów z wiedzy o książce. Dopisz odpowiednie określenia:

- miłośnik, znawca, zbieracz książek, zwłaszcza rzadkich i cennych dzieł - .....
- spis książek (czasopism, artykułów, dokumentów) uporządkowany według określonych zasad (najczęściej alfabetycznie) zawierający podstawowe dane o każdej wymienionej pozycji – autor, tytuł, miejsce i rok wydania - .....
- pierwsze książki drukowane, powstałe do roku 1500, z czcionką naśladowującą pismo odręczne - .....
- dawna nazwa atramentu - .....
- rękopis - .....
- nauczyciel języka obcego, zwłaszcza na wyższej uczelni - .....
- człowiek zajmujący się w średniowieczu przepisywaniem książek - .....
- ozdobna litera rozpoczynająca fragment tekstu - .....
- książka powstała poprzez odbijanie matrycy wykonanej z jednego kawałka drewna, na której rzeźbiono tekst i rysunki i potem odbijano w wielu egzemplarzach - .....
- pismo węzłkowe Inków - .....
- urzędowe rejestry ujawniające prawa ludzi do nieruchomości - .....
- pismo obrazkowe - .....
- słownik o charakterze encyklopedycznym - .....

- miejsce, gdzie zgromadzony jest i przechowywany wielki księgozbiór; przedsiębiorstwo zajmujące się handlem księgarskim

- w parlamencie: zaznajamianie członków parlamentu z tekstem ustawy i dyskusja nad nią -

Określenia: leksykon; kipu; bibliografia; inicjał; pierwsze, drugie czytanie w parlamencie; księżnica; bibliofil; inkunabuły; pismo piktograficzne; manuskrypt; ksylograf; inkaust; kopista; lektor, księgi wieczyste.

4. Przysłowia i powiedzenia. Dopasuj do początków ich odpowiednie zakończenia:

- O, gdybym kiedy dożył tej pociechy, ...

- Nigdy z głowy nie wyhuczy, ...

- Choćby cię smażono w smole, ...

- Człowiek do śmierci się uczy, ...

- Co u mądrych w myśli, ...

- Mędrzec to nietęgi, ...

- Kto nigdy uczniem nie był, ...

- Uczeń bez dwójki, ...

- To, co wiemy, jest kroplą, ...

Zakończenia: jak żołnierz bez karabinu; to u głupich w ustach; Zapominamy morze; aby te księgi zbłądziły pod strzechy; nie mów co się dzieje w szkole; co ma rozum z księgi; też mistrzem nie będzie; czego mama raz nauczy; a głupim umiera.

5. „Kolorowe księgi” – dopisz ich nazwy do podanych określeń:

- publikacja rządu przeznaczona do sprzedaży publicznej, zawierająca zbiór informacji na jakiś temat polityczny lub społeczny

.....

- księga, w której zapisuje się uroczyste fakty i nazwiska osób zasłużonych .....

- spis gatunków zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem .....

- spis osób lub rzeczy uważanych za niepożądane, niebezpieczne .....

Nazwy: czarna księga, biała księga, czerwona księga, złota księga.

6. Z wiedzy religijnej – dopisz odpowiednie nazwy:

- druga księga Starego Testamentu i Pięcioksięgu opisująca wyjście Żydów z niewoli egipskiej pod wodzą Mojżesza i wędrówki do Synaju -

.....

- początkowa Księga Starego Testamentu i Pięcioksięgu opowiadająca o stworzeniu świata i człowieka; Genesis -

.....

- dwie księgi Starego Testamentu opisujące powstanie Żydów pod wodzą Machabeuszów przeciw władzy Seleucydów w Syrii -

.....

- Księgi Mojżeszowe - pięć pierwszych ksiąg Starego Testamentu przypisywanych Mojżeszowi, zawierających opis dziejów świata i narodu żydowskiego oraz zbiór norm religijno-moralnych -

.....

Nazwy:

Księga Rodzaju; Pięcioksiąg; Księgi Machabejskie; Księga Wyjścia.

KONKURS NR 4

„SKRACAMY, UPRASZCZAMY, UŁATWIAMY!”

W języku spotykamy wiele różnych skrótów, które powodują, że tekst staje się bardziej zwięzły, krótszy. Często skróty te pochodzą z języków obcych (łacina, język angielski i in.) i są ogólnie znane na świecie. Warto je rozumieć i stosować; powodują skracanie wypowiedzi, upraszczają komunikację językową.

Poniżej są podane znaczenia poszczególnych skrótów i symboli. Pod każdą grupą określę masz skróty i symbole do uzupełnienia – wstaw je w odpowiednie miejsca. W razie problemów zajrzyj do słownika wyrazów obcych!

A

-symbol pierwiastka chemicznego – aktywny .....

-Anno Domini (Roku Pańskiego, w Roku Pańskim) .....

-symbol pierwiastka chemicznego – glinu .....

-przed Chrystusem, przed naszą erą .....

-ar, miara powierzchni równa 100 m², setna część hektara .....

-choroba wirusowa, polegająca na załamaniu się odporności organizmu, ang. Acquired Immune Deficiency Syndrome .....

-symbol pierwiastka chemicznego – arsenu .....

-„po” – używane w rachunkowości np. 10 sztuk po 5 zł .....

-symbol pierwiastka chemicznego – srebra .....

-symbol pierwiastka chemicznego – ameryku .....

-symbol pierwiastka chemicznego – argonu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – złota .....

WSTAW: ?, Ac, A.D., Ag, AIDS, Al., Am, a. C., a, Ar, As, Au

B

-symbol pierwiastka chemicznego – berkeleju .....

-instytucja powołana w 1922 r. w Anglii do nadawania programów a od 1936 r. także telewizyjnych .....

-symbol pierwiastka chemicznego – berylu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – boru .....

-symbol pierwiastka chemicznego – bromu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – baru .....

-symbol pierwiastka chemicznego – bizmutu .....

-Belgia, Holandia i Luksemburg związane od 1948 r. unią celną, a od 1958 r. unią gospodarczą; skrót powstał z połączenia pierwszych sylab nazw trzech państw .....

WSTAW: B, Ba, BBC, Be, Benelux, Bi, Bk, Br

C

-symbol pierwiastka chemicznego – węgla .....

-symbol stopnia temperatury według skali Celsjusza .....

-symbol pierwiastka chemicznego – cezu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – kadmu .....

-płyta kompaktowa .....

-symbol pierwiastka chemicznego – chromu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – kobaltu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – ceru .....

-główny urząd do spraw wywiadu w USA, założony w 1947 r. ....

-symbol pierwiastka chemicznego – chloru .....

-korpus dyplomatyczny (przedstawiciele obcych państw akredytowani przy rządzie danego kraju) .....

-symbol pierwiastka chemicznego – miedzi .....

-cyfra rzymska odpowiadająca liczbie 100 .....

-symbol pierwiastka chemicznego – wapnia .....

WSTAW: C, C, C, Ca, Cd, CD, CD, Ce, CIA, Cl, Co, Cr, Cs, Cu,

D

-symbol nośności statku wodnego .....

-cyfra rzymska odpowiadająca liczbie 500 .....

-nazwa kwasu dezoksyrybonukleinowego .....

-oznaczenie światłoczułości materiałów fotograficznych .....

WSTAW: D, DIN, DNA, DWT

E

-elektrokardiogram .....

-symbol wschodu jako strony świata .....

-symbol pierwiastka chemicznego – europu .....

WSTAW: E, ekg, Eu

F

-urząd śledczy w USA .....

-symbol pierwiastka chemicznego – fluoru .....

WSTAW: F, FBI

H

-symbol pierwiastka chemicznego – wodoru .....

-wirus wywołujący AIDS (Human Immunodeficiency Virus) .....

-symbol pierwiastka chemicznego – helu .....

WSTAW: H, He, HIV

I, J

-w starożytnym chrześcijaństwie symbol i monogram Jezusa .....

-symbol pierwiastka chemicznego – irydu .....

-symbol jednostki pracy i energii .....

-symbol pierwiastka chemicznego – jodu .....

-iloraz inteligencji .....

-inicjały umieszczone na tabliczce przybitej do krzyża nad głową Jezusa (Jesus Nasarenius Rex Judaeorum – Jezus Nazareński Król Żydowski) .....

WSTAW: I, IHS, INRI, I.Q., Ir, J

K

-tajna organizacja w USA, grupująca w XIX wieku konfederatów z wojny secesyjnej, później nacjonalistyczna, antyimigracyjna, stosująca środki terroru, formalnie rozwiązana w 1958 r. ....

-symbol pierwiastka chemicznego – potasu .....

-najwyższy szczyt Karakorum w Indiach, drugi po Mount Evereście najwyższy szczyt Ziemi .....

WSTAW: K, Ku-Klux-Klan, K2

L

-litera rzymska oznaczająca liczbę 50 .....

-symbol pierwiastka chemicznego – lantanu .....

WSTAW: L, La

M

-międzynarodowy symbol oznaczający statek motorowy (motor ship).....

-wyraz stawiany przed nazwiskiem Szkotów pochodzenia celtyckiego (skrót od „mac” – syn) .....

-symbol pierwiastka chemicznego – magnezu .....

-cyfra rzymska odpowiadająca liczbie 1000 .....

WSTAW: M, Mc, Mg, m/s

N

-symbol pierwiastka chemicznego – neonu .....

-układ wojskowo-polityczny powstały w 1949 r., pakt północnoatlantycki, pakt atlantycki .....

-symbol północy jako strony świata .....

-symbol pierwiastka chemicznego – azotu .....

-amerykański urząd do spraw lotniczych i kosmicznych .....

-symbol pierwiastka chemicznego – sodu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – niklu .....

WSTAW: N, N, Na, NASA, NATO, Ne, Ni

O

-znaczy: w cytowanym powyżej dziele .....

-symbol pierwiastka chemicznego – tlenu .....

-wszystko w porządku, dobrze, zgoda (od ang. „all correct”) .....

WSTAW: O, OK, op. cit.

P

-z zachowaniem należnych tytułów- formuła grzecznościowa stosowana na ogłoszeniach, w listach itp. ....

-symbol pierwiastka chemicznego – fosforu .....

-skrót: postscriptum (dopisek umieszczony na końcu listu, tekstu, po podpisie autora) .....

-symbol pierwiastka chemicznego – plutonu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – ołowiu .....

WSTAW: P, Pb, PS, P.T., Pu

Q

-oznaczenie jednostki – kwintal .....

-międzynarodowy symbol najwyższej jakości produktu .....

WSTAW: Q, q

R

-brytyjskie siły lotnicze .....

-symbol pierwiastka chemicznego – radu .....

WSTAW: Ra, RAF

S

-symbol pierwiastka chemicznego – selenu .....

-międzynarodowy umowny sygnał radiowy albo optyczny, nadawany alfabetem Morse`a, oznaczający niebezpieczeństwo, wzywanie pomocy, zwłaszcza przez statki wodne (...---...) .....

-symbol pierwiastka chemicznego – siarki .....

-symbol południa jako strony świata .....

WSTAW: S, S, Se, SOS

T

-symbol pierwiastka chemicznego – tytanu .....

-symbol pierwiastka chemicznego – toru .....

-symbol pierwiastka chemicznego – tantalu .....

WSTAW: Ta, Th, Ti

U

-międzynarodowa organizacja powołana przez ONZ w celu podnoszenia warunków zdrowotności, wyżywienia i warunków życia dzieci na świecie, głównie w krajach ekonomicznie słabo rozwiniętych .....

-organizacja działająca w ramach ONZ, prowadząca działalność mającą na celu zacieśnienie współpracy międzynarodowej w dziedzinie oświaty, nauki i kultury .....

-symbol pierwiastka chemicznego – uranu .....

-niezidentyfikowany obiekt latający, uważany za pojazd z obcej planety .....

WSTAW: U, UFO, UNESCO, UNICEF

V, W

-podatek od wartości dodanej .....

-symbol pierwiastka chemicznego – wolframu .....

-osoba mająca duże wpływy, ciesząca się autorytetem, uprzywilejowany urzędnik .....

-symbol zachodu jako strony świata .....

-symbol pierwiastka chemicznego – wanadu .....

WSTAW: V, VAT, VIP, W, W

Z

-organ administracji państwowej, który zarządza całością ubezpieczeń społecznych .....

-organizacja zawodowa zrzeszająca pracowników oświaty i nauki .....

-symbol pierwiastka chemicznego – cynku .....

WSTAW: Zn, ZNP, ZUS

ROZWIĄZANIE:

Skróty w kolejności do wstawienia:

A – 2, 3, 6, 8, 9, 5, 11, 1, 4, 7, 10, 12

B – 7, 3, 4, 1, 8, 2, 6, 5

C – 3, 2, 13, 5, 6, 12, 11, 8, 9, 10, 7, 14, 1, 4

D – 1, 3, 2

E – 2, 1, 3

F – 2, 1

H – 1, 3, 2

I, J – 2, 5, 6, 1, 4, 3

K – 2, 1, 3

L – 1, 2

M – 4, 2, 1, 3

N – 6, 5, 1, 2, 4, 3, 7

O – 3, 1, 2

P – 4, 1, 3, 5, 2

Q – 2, 1

R – 2, 1

S – 3, 4, 1, 2

T – 3, 2, 1

U – 4, 3, 1, 2

V, W – 2, 4, 3, 5, 1

Z – 3, 2, 1

04: Program wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka z Zespołem Downa

Autor: mgr Henryka Bartnik - Przedszkole w Kłomnicach

Charakterystyka programu

Program edukacji integracyjnej pod tytułem „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z Zespołem Downa” przeznaczony jest do dodatkowej pracy dydaktyczno – wychowawczej dla chłopca z Zespołem Downa. Chłopiec uczęszcza do grupy, w której zdecydowaną większość stanowią dzieci nieobciążone deficytami rozwojowymi. Praca nauczyciela z tym dzieckiem koncentruje się na nie tylko na przekazywaniu wiedzy, kształtowaniu niezbędnych umiejętności i nawyków, ale także na wyrabianiu postaw społecznych. Takie postępowanie ukształtuje w nim przekonanie, że nie różni się od innych dzieci w grupie rówieśniczej. Pozytywnie wpłynie na jego samopoczucie, wzmocni samoakceptację.

Program pracy rewalidacyjnej opracowano z uwzględnieniem opinii psychologiczno – pedagogicznej. Na tej podstawie wytyczony został charakter podejmowanych działań.

Charakterystyka dziecka

Dziecko uczęszcza do Przedszkola w Kłomnicach do grupy 3-4-latków. Specjaliści z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Częstochowie zdiagnozowali u niego Zespół Downa.

U chłopca zaobserwowałam opóźniony rozwój psycho - ruchowy w zakresie koordynacji wzrokowo – ruchowej oraz mowy czynnej i biernej. Jakub opanował wiele umiejętności w zakresie samoobsługi, próbuje naśladować czynności domowe. Rozumie reguły prostych zabaw i uczestniczy w nich, manipuluje przedmiotami, rysuje bazgrząc spontanicznie. Przedmioty chwyta kciukiem i palcem. Wypowiada otwarte sylaby znaczeniowe, próbuje mówić „mama”, „tata”, „papa”, „ciocia”, „pani”, „daj”. Wskazuje nazywaną część ciała. Rozumie proste polecenia typu: „chodź / daj / siedź / nie ruszaj”. Rozpoznaje osoby, zwierzęta i przedmioty na obrazkach.

CEL OGÓLNY:

Stymulacja rozwoju w sferze somatycznej z uwzględnieniem sprawności motorycznej, rozwoju mowy, a przede wszystkim sfery społecznej, intelektualnej i duchowej.

CELE SZCZEGÓLWE:

1. Kształtowanie u dziecka kompetencji zmysłowych, motorycznych, interakcyjnych, intelektualnych, emocjonalnych,
2. Rozwijanie wszechstronnej stymulacji ze szczególnym uwzględnieniem terapii logopedycznej i rewalidacji,
3. Wykonywanie ćwiczeń rozwijających percepcję wzrokową, słuchową, koordynację wzrokowo – ruchową,
4. Kształtowanie u dziecka kompetencji zmysłowych, motorycznych, interakcyjnych, intelektualnych, emocjonalnych.

PLANOWANIE PRACY:

- Ukształtować dojrzałość do uczenia się i samodzielności,
- Rozwijać funkcje słowno – pojęciowe,
- Wzbogacać wszechstronną stymulację dziecka ze szczególnym uwzględnieniem terapii logopedycznej,
- Wdrażać do obowiązujących norm i zachowań społecznych,
- Rozwijać percepcję wzrokową, słuchową, koordynację wzrokowo – ruchową,
- Wydłużać czas koncentracji na zadaniu,
- Nagradzanie jako niezbędny element pracy z dzieckiem.

Podczas opracowywania programu zajęć wykorzystałam następujące metody psychologiczno - pedagogiczne pracy z dzieckiem, m.in.:

- Elementy ćwiczeń wg metody Domana,
- Elementy ćwiczeń wg metody W. Sherborne,
- Elementy ćwiczeń wg metody Dobrego Startu M. Bogdanowicz,
- Elementy ćwiczeń relaksacyjnych i energetyzujących wg metody Denissonów,
- Elementy ćwiczeń pedagogiki zabawy.

WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z OBSERWACJI DZIECKA:

- Akceptuje normy społeczne i stosuje się do nich podczas zabaw i zajęć dydaktyczno- wychowawczych, wyrównawczych, na wycieczkach, przedszkolnym placu zabaw,
- Dostrzega, ale nie respektuje związków przyczynowo – skutkowych między właściwym, a niewłaściwym zachowaniem,
- Manipuluje przedmiotami i rozumie proste polecenia,
- Przejawia chęć bawienia się i zainteresowania zabawką, szuka partnera do zabawy,
- Ujawnia swoje uczucia zadowolenia i niezadowolenia,
- Płacze gdy nie może poradzić sobie z zabawką,
- Unika trudności gdy coś mu nie wychodzi.

Program wczesnego wspomaganie uwzględnia następujące założenia:

- Uczenie dziecka niepełnosprawnego społecznego funkcjonowania w grupie pomimo ograniczeń,
- Całościowe postrzeganie dziecka, a nie tylko jego zaburzeń (postrzeganie jego mocnych stron),
- Uczenie dziecka podejmowania właściwych decyzji poprzez dawanie mu możliwości wyboru danego zadania,
- Zapewnienie warunków bezpieczeństwa, ważności, równości jak każdemu dziecku,
- Wyposażanie dziecka w wiedzę wszechstronna, ułatwiająca odnalezienie swojego miejsca w życiu dorosłym,
- Wyrównywanie i kompensowanie braków i opóźnień rozwojowych – usprawnianie zaburzonych sfer,
- Przygotowanie w ramach zajęć, zabaw, pracy indywidualnej i zespołowej do samodzielnego funkcjonowania i pełnienia ról w grupie,
- Zaspokajanie potrzeb poznawczych i emocjonalnych poprzez doświadczenia, dostosowane do potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka.

ZADANIA I SPOSÓB REALIZACJI WRAZ Z REWALIDACJĄ

Kierunek pracy	Rodzaj ćwiczeń	Przewidywane osiągnięcia dziecka
Usprawnianie narządów artykulacyjnych	<p>a. ćwiczenia oddechowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ dmuchanie waty, piórek, papierków dmuchanie po gładkiej powierzchni różnych przedmiotów, ■ dmuchanie baloników i gumowych zabawek, ■ gaszenie świec, ■ dmuchanie w piszczalki trąbki, ■ robienie baniek mydlanych, ■ bieganie z zamkniętymi ustami, ■ naśladowanie wiatraków, <p>b. ćwiczenia mięśni warg:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ masaż wargi górnej, ■ rozciąganie małymi palcami obu rąk ściągniętych kąć ust, ■ uchylenie wargi górnej palcami obu rąk, odciągnięcie od wyrostka zębodołowego, uniesienie w kierunku nosa i następnie ściągnięcie na wargę dolną, ■ rozciąganie warg przy szerokim uśmiechu i ściąganie kąć ust oraz wysunięcie warg do przodu, ■ chowanie wargi dolnej pod górną, ■ ćwiczenia z guzikiem na nitce, ■ wibracja warg i języka na wardze. <p>c. ćwiczenia mięśni podniebienia i języka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wysunięcie języka w kierunku nosa, brody i policzków, ■ przesunięcie języka po przedsionku i podniebieniu od zębów do podniebienia miękkiego, ■ przesuwanie języka po policzkach i przedsionkach, ■ szybkie odrywanie języka od siekaczy górnych, ■ chrząkanie (ćwiczenie środka języka), ■ zwijanie języka w rulon, ■ wysuwanie języka na zewnątrz jamy ustnej, ■ trzymanie języka w spoczynku, ■ układanie języka na wardze górnej, wargę dolną nie kontaktuje się z językiem, ■ język ułożony na wardze dolnej – język zgięty w kierunku podbródka, ■ mlaskanie, ■ wibracja języka na wardze. 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ robić bańki mydlane, ○ dmuchać w piszczalki i trąbki, ○ rozciągać wargi przy szerokim uśmiechu, ściągać usta oraz wysunąć wargi do przodu, ○ ćwiczyć z guzikiem przymocowanym na nitce, ○ chrząkać, ○ zwinąć język w rulon, ○ mlaskać, ○ schować wargę dolną pod górną, ○ trzymać język w spoczynku, ○ skoncentrować uwagę na wykonywanym zadaniu / ćwiczeniu, ○ doprowadzić podjęte działania do etapu finalnego, ○ uważnie słuchać i wykonywać polecenia nauczycielki.
Usprawnianie funkcji naśladowczych dotyczących rozumienia mowy	<ul style="list-style-type: none"> ○ podnoszenie rąk do góry, ○ klaskanie i machanie ręką, ○ dotykanie i wyciąganie ramion, ○ tupanie nogami, ○ klaskanie w nogi, ○ kładzenie rąk na biodrach, ○ otwieranie i zamykanie dłoni, ○ dotykanie palcem wskazującym dłoni drugiej ręki i kolejnych palców ręki, ○ dotykanie palcem wskazującym części ciała (nos, oko, ucho, usta, kolano, itd.), ○ otwieranie ust i wysuwanie języka, uśmiechanie się, ○ złożenie ust do pocałunku, ○ dmuchanie, nadymanie policzków, marszczenie czoła i brwi, ○ cmokanie wargami, ○ podnoszenie słuchawki do ucha, 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ dotknąć palcem wskazującym dłoni drugiej ręki i kolejnych palców ręki, ○ cmokać wargami, ○ klaskać i machać rękami, ○ tworzyć i zamknąć dłoń, ○ Samodzielnie mieszać łyżeczką w kubeczku, ○ wytrzeć nos misiowi.

	<ul style="list-style-type: none"> ○ popychanie samochodzika, ○ karmienie i czesanie lalki, ○ mieszanie łyżeczką w kubeczku, ○ wycieranie nosa misiowi. 	
Usprawnianie percepcji wzrokowej	<ul style="list-style-type: none"> ○ różnicowanie przedmiotów – grupowanie w płaskich pudełkach patyczków, pastylek, klocków, itp., ○ różnicowanie kolorów – grupowanie kolorowych pieniążków, nici, wstążek, guzików, itp., ○ różnicowanie obrazków – układanie historyjek obrazkowych, ○ dobieranie rysunków – przyporządkowanie rysunków wg wzoru np. koło do koła, zwierzę do zwierzęcia, jabłko do jabłka, itp., ○ chodzenie po linii do przodu, bokiem, do tyłu, ○ wodzenie palcem po planszy z rzędami małych obrazków – utrzymanie palca w jednym rzędzie, ○ stukanie ołówkiem w określony punkt, ○ trafianie piłką do kosza, ○ łapanie piłki rękoma. 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ właściwie rozpoznać kształty przedmiotów, ○ rozróżnić kolory, ○ ułożyć proste historyjki obrazkowe, ○ przejść po linii do przodu, bokiem do tyłu, ○ trafić piłką do kosza, ○ stuknąć ołówkiem w określony punkt,
Rozwijanie percepcji wzrokowo - słuchowej	<ul style="list-style-type: none"> ○ prezentacja obrazka połączona z dźwiękiem, ○ wyjmowanie i wrzucanie przedmiotów o różnej fakturze do pudełka, ○ szeptanie do ucha przez papierową tubę, ○ łapanie i rzucanie piłki, ○ chowanie interesującego przedmiotu pod kubkiem, ○ uderzanie dłonią w stół, ○ machanie chorągiewką, ○ darcie gazet, ○ zwijanie papieru w kulkę, ○ rozwijanie kulki, ○ zwijanie papieru w rulon, 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ rozróżnić fakturę przedmiotów, ○ bawić się piłką, ○ machać chorągiewką, ○ zwinąć papier w kulkę i rozwijać,
Usprawnianie precyzji i koordynacji wzrokowo - ruchowej	<ul style="list-style-type: none"> ○ wrzucanie groszków do lejka lub nawlekanie koralików, ○ lepienie z plasteliny – rozwałkowywanie, ugniatanie, dłonią i dwoma palcami, kręcenie kulek, ○ lepienie prostych wzorów (waż, ślimak, owoce), ○ wydzieranie z papieru serwetek, ○ formowanie kul z papieru, ○ formowanie kulek z bibułki przy pomocy palców lub skręcanie bibuły w rulonik, ○ zabawa z piłką – odbijanie o podłogę, chwytywanie jedną ręką i obydwojema rękami, odbijanie o ścianę. ○ wrzucanie klocków do pudełka i układanie ich w blok w określonej formie np. w przyczepie samochodziku, ○ szeregowanie klocków poziomo i pionowo – budowanie pociągu i wieży, ○ budowanie bramy i mostu z modelu, ○ odwzorowywanie wzoru mozaik lub klocków – układanie na wzorze kolejnych elementów wzoru, ○ odwzorowywanie układanki z kolorowych patyczków, piłek. 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ulepić z plasteliny proste wzory, ○ bawić się piłką: odbijać o podłogę, o ścianę, chwytać jedną ręką i dwoma rękami, ○ rozróżnić kierunki: poziom, pion, ○ prawidłowo odwzorować wzory,
Kształtowanie orientacji ruchowo -przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> ○ stukanie z zachowaniem kierunku ruchu, ○ układanie elementów rozmieszczonych w przestrzeni z uwzględnieniem kierunku góra – dół, na – pod, za – przed, ○ zabawa w „łapki”, ○ rzucanie piłką do celu. 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ poprawnie ułożyć elementy rozmieszczone w przestrzeni, ○ prawidłowo rozróżnia kierunki: góra – dół, na – pod, za – przed, ○ rzucić piłką do celu.

Usprawnianie zdolności manipulacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> ○ wodzenie wzrokiem za przedmiotem, ○ sięganie po przedmiot, ○ pokazywanie ręką części ciała, ○ naciskanie dłońmi na blat, ○ przesuwanie dłońmi po blacie, np. ćwiczenia z latarką – „zajączki”, ○ uderzanie dłońmi w bęben, ○ toczenie kija dłońmi po blacie, ○ pokazywanie i dotykanie palcami (palcem wskazującym) przedmiotów, części ciała, ○ pocieranie, dotykanie rąk o różne powierzchnie (gładką, szorstką, twardą, miękką, zimną, ciepłą, itd.), ○ zabawa z piaskiem i kaszą, ○ naciskanie przycisków w kontakcie (zapalanie i gaszenie światła), ○ przekręcanie kurka z wodą, ○ liczydło – przesuwanie palcem oczek, ○ telefon –kręcenie tarczy palcem wskazującym, ○ malowanie farbami dłonią i palcami po dużych powierzchniach, ○ układanie klocków wg wzoru, ○ zaciskanie klamerek na przedmiotach 	<ul style="list-style-type: none"> ○ właściwie nazywać i wskazać części ciała, ○ toczyć kijek dłońmi po blacie, ○ włączyć i wyłączyć światło, ○ odkręcić i zakręcić kurek z wodą, ○ ułożyć klocki wg podanego wzoru, ○ zaciskać klamerki na przedmiotach, ○ malować farbami – palcem i dłonią,
Usprawnianie umiejętności samoobsługowych	<ul style="list-style-type: none"> ○ czesanie szczotką i grzebieniem, ○ mycie i wycieranie rąk ręcznikiem, ○ ubieranie i rozbieranie się, ○ wkładanie obuwia, ○ używanie sztućców podczas jedzenia, malowanie / rysowanie kredkami, farbami. 	<p>Dziecko potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ samodzielnie uczesać się grzebieniem, ○ umyć ręce i wytrzeć je ręcznikiem, ○ samodzielnie włożyć obuwie, ○ samodzielnie ubrać się i rozebrać, ○ właściwie posługiwać się sztućcami.

Literatura:

1. Cunningham C., Dzieci z Zespołem Downa: poradnik dla rodziców, tł. Z ang. Pawlak-Rogała M., 1992.
2. Kościelska M., Dzieci z Zespołem Downa, 1999.
3. Markstein D., Jak być matką dziecka z Zespołem Downa, 2002.
4. Minczakiewicz E. M., Elementarz dla rodziców: Dziecko ryzyka a wychowanie, 1999.
5. Minczakiewicz E. M., Gdy u dziecka rozpoznano Zespół Downa: Poradnik dla rodziców i wychowawców, 1994.
6. Waszczuk H., Poradnik logopedyczny dla rodziców dzieci z Zespołem Downa, 1998.

05: Wychowanie dzieci w rodzinach zrekonstruowanych

Autor: mgr Henryka Bartnik - Nauczycielka Przedszkola w Kłomnicach

Rodzina ma swoją historycznie określoną organizację i występuje we wszystkich społeczeństwach. Wśród środowisk wychowawczych ma decydujący wpływ na późniejsze życie, a także na rozwój osobowości, dojrzałości moralno-społecznej dziecka. Z. Zaborowski słusznie zauważa, że rodzina podlega daleko idącym przekształceniom, zmienia się treść życia rodzinnego, jej struktura wewnętrzna, a także pełnione funkcje. [Z. Zaborowski, Rodzina jako grupa społeczno-wychowawcza, Warszawa 1985, s. 15] Zawsze jest jednak grupą społeczną łączącą poszczególnych członków silną więzią uczuciową.

Współczesny świat dotknięty jest różnymi rodzajami kryzysów, a przede wszystkim kryzysem moralnym, który odciska swoje piętno także na rodzinie. Z każdym rokiem coraz częściej dochodzi do rozpadów małżeństw. B. Kromolicka uważa, że od połowy lat sześćdziesiątych obserwuje się wiele zmian tradycyjnej koncepcji małżeństwa. Ich symptomami są takie zjawiska społeczne jak: przewartościowanie zachowań, postaw i poglądów, zwiększenie liczby rozwodów i tolerancji wobec nich, upowszechnienie kohabitacji, tworzenie rodzin zrekonstruowanych. [B. Kromolicka, Rodziny zrekonstruowane, Szczecin 1998, s. 22] Do najczęstszych przyczyn rozpadu związku małżeńskiego należą: rozwód lub śmierć współmałżonka. Zawieranie małżeństw powtórných oraz rekonstrukcje rodzin stają się coraz powszechniejsze.

W literaturze przedmiotu funkcjonuje kilka definicji rodziny zrekonstruowanej. B. Kromolicka pisze: „Rodziny zrekonstruowane powstają po dezintegracji małżeństwa. Tworzą niepowtarzalną, tylko im właściwą organizację rodzinną, wymagającą odrębnego traktowania”. [Tamże, s. 29] M. Krantzel definiuje ją jako: „ognisko domowe z parą małżeńską u szczytu, gdzie dziecko z jednego lub dwóch poprzednich małżeństw żyje jako gość regularny.(...) Ból spowodowany rozbitiem rodziny jest wyleczony. Drzwi zamknięte. Świat i ta rodzina sama w sobie chce wierzyć, że są jeszcze jedną naturalną rodziną.” [M. Kranzel, The half-parent, San Rafael, 1983, s. 90-107] A. Kwak natomiast pisze: „rodzina zrekonstruowana tworzy się w wyniku połączenia dwóch partnerów, z których chociaż jeden wprowadza swoje dziecko bądź dzieci z poprzedniego związku”. [A. Kwak, Więź osobowa w rodzinach rekonstruowanych, Warszawa 1990, s.25] W rodzinie zrekonstruowanej powiązania pomiędzy jej członkami są bardziej skomplikowane niż w rodzinie biologicznej. Osoby, które tworzą rodzinę zrekonstruowaną mają różne tradycje, obyczaje, nawyki, przyzwyczajenia i to one stają się źródłem pozytywnego lub negatywnego czynnika kształtującego nową rodzinę. Dlatego konieczne jest ustalenie na nowo ról rodzinnych oraz granic między nowo powstałą rodziną a środowiskiem. Pasierbowie mogą mieć dwie pary rodziców: matkę, ojca, macochę, ojczyma, a tym samym mogą być członkami więcej niż jednej rodziny. Dzieci, w wyniku ponownego związku małżeńskiego swojego ojca lub matki otrzymują nowego rodzica, ale także siostrę czy brata, dodatkowych krewnych. Miejsce biologicznego rodzica zajmuje osoba zupełnie obca. Ojczym lub macocha współdecyduje o losach rodziny. Ponadto jego rola w życiu dziecka, jak i całej rodziny jest znacząca.

W rekonstrukcji rodziny podstawowym elementem są właśnie dzieci. Dzieci z poprzedniego małżeństwa nadają sytuacji specyficzny charakter. Gdyby nie ich obecność, co słusznie stwierdza B. Kromolicka [B. Kromolicka, op.cit], nie byłoby w ogóle rodziny zrekonstruowanej, a jedynie małżeństwo powtarzalne. Rodzina zrekonstruowana jest zatem przywróceniem rodzinie rozbitej struktury rodziny pełnej przez powtórne małżeństwo rodzica, przy którym zostały dzieci. Staje się naturalną grupą społeczną powiązaną więzami pokrewieństwa, małżeństwa oraz adopcji dzieci współmałżonka. Rodziny zrekonstruowane mogą przyjmować różne konstrukcje:

- Rodzina zrekonstruowana z macochą,
- Rodzina zrekonstruowana z ojczymem,
- Rodzina zrekonstruowana ze wspólnymi rodzicami,
- Połączona rodzina zrekonstruowana.

Różniami może być także skład osobowy w tych rodzinach:

- dzieci w nowej rodzinie mogą być wprowadzone tylko przez jednego z małżonków, drugi jest stanu wolnego i nie ma dzieci,
- dzieci pochodzą z poprzednich małżeństw i posiadają poza tą nową rodziną matkę lub ojca. Dzieci w nowym związku nie są rodzeństwem, ale w przypadku większej ich liczby mają w swojej nowej rodzinie rodzeństwo,
- dzieci w nowej rodzinie mają biologicznego i przybranego rodzica. Drugi z biologicznych rodziców nie żyje lub został pozbawiony praw rodzicielskich.

Rodzina zrekonstruowana musi ulec pełnej integracji, by wytworzyły się w niej silne więzi rodzinne, by mogła właściwie spełniać podstawowe funkcje. Łączenie się dwóch rodzin w jedną jest procesem długotrwałym, wymaga zaangażowania wszystkich jej członków. Czynnikiem integrującym nową rodzinę może być na przykład wspólne dziecko.

Zaspokajane są w niej potrzeby wszystkich członków rodziny, zarówno dzieci, jak i dorosłych. Przedmiotem wspólnej troski są przede wszystkim potrzeby ekonomiczne, fizyczne, jak również potrzeby psychiczne. Rodzina zrekonstruowana staje się nie tylko zwykłą jednostką prawną, społeczną czy ekonomiczną. Powinna stanowić wspólnotę miłości, solidarności. Rodzice w nowym związku muszą dążyć do odbudowania ról rodzinnych, praw i zobowiązań dotyczących układu między małżonkiem, a dzieckiem partnera. Proces przystosowania się do nowej sytuacji rodzinnej i wchodzenie w nowe role stanowi, zdaniem M. Ziemskiej i A. Kwak [Zob. M. Ziemska, A. Kwak, Funkcjonowanie rodziny a problemy profilaktyki społecznej i resocjalizacyjnej, Warszawa 1981], zwykle dużą trudność emocjonalną dla jednostki, wymaga zmiany oczekiwań, nastawień, przyzwyczajzeń. Z kolei D. Dobkowska [Zob. D. Dobkowska, Więź uczuciowa w rodzinie zrekonstruowanej, [w:] Psychologia Rozwojowa, Wychowawcza i Społeczna, pod red. L. Wołoszynowej, seria II, s. 363-470] podkreśla, że ogromne znaczenie mają postawy i relacje osobowe. To one decydują o atmosferze uczuciowej rodziny, a ta z kolei ma największy wpływ na samopoczucie poszczególnych członków rodziny i skuteczność oddziaływań wychowawczych. Rodzina powinna być dla dziecka niezbędna i sprawiać, aby dziecko czuło się w otaczającym świecie bezpiecznie. Dzieci nie powinny w rodzinie przeżywać stanów lękowych, zagrożeń, lecz pozytywnie odczuwać bliskość rodzinną.

Role ojczyma i macochy nie są jasno określone, a określenia te przesycone są negatywnymi uczuciami i konotacjami, naznaczone stereotypami zaczerpniętymi z literatury ludowej. Nowi rodzice powinni uświadomić dziecku zaistniałą sytuację w sposób jak najprostsz, najbardziej klarowny. Rodzice, tworząc rodzinę zrekonstruowaną, powinni przed zawarciem małżeństwa, wspólnie z dzieckiem ustalić wewnętrzne normy, pozycje, role, oraz jasny obraz swojego składu i współdziałania. Przybrany rodzic jest osobą z zewnątrz rodziny, musi przebić istniejącą dotychczas grupę rodzinną, pokonać zaistniałą barierę życiową dzieci. Proces przystosowania się macochy i ojczyma do pełnienia funkcji rodzicielskich jest długi. Role w rodzinie zrekonstruowanej są osiągnięte specyficznie dla danej rodziny. Proces ten uzależniony jest od wieku, płci dziecka, jego stosunków z biologicznym rodzicem, od ekonomicznej i społecznej sytuacji rodziny, posiadania lub nieposiadania własnych dzieci. Inaczej przebiega ten proces, gdy dziecko jest małe i nie pamięta rodzica biologicznego. Im jest młodsze tym łatwiej przystosuje się do nowej sytuacji. Zupełnie inaczej, kiedy dziecko ma kilkanaście lat i utrzymuje kontakt z biologicznym rodzicem. Najprostsz jest układ, gdy jedno z rodziców nie żyje. Często wytwarza się wówczas więź substytucyjną z przybranym rodzicem, która po pewnym czasie zaczyna funkcjonować jako oryginalna. O wiele trudniej wytworzyć więź uczuciową pomiędzy dzieckiem a nowym rodzicem, kiedy dziecko utrzymuje kontakt z rodzicem biologicznym. Trudno mu zrozumieć i zaakceptować nową sytuację. Potrzebuje więcej czasu, by przyzwyczać się do roli nowej żony ojca lub nowego

męża matki. Macocha lub ojczym nie powinien w takiej sytuacji okazywać dziecku sztucznej, przesadnej życzliwości, troskliwości i na pewno nie należy stawiać biologicznego rodzica w złym świetle. Przez takie zachowanie można osiągnąć jedynie skutek odwrotny. Nowi rodzice powinni nastawić się na nieuniknione pretensje, niechęć, a nawet agresję ze strony dziecka partnera. Jest to sytuacja trudna zwłaszcza dla kobiet. Macocha i ojczym nie powinni grać prawdziwej matki czy ojca. Tylko wtedy można zbudować pozytywny układ z dzieckiem.

Nieodzownym elementem życia każdej rodziny, a zwłaszcza zrekonstruowanej są problemy i sytuacje konfliktowe. Większość konfliktów, z jakimi borykają się rodziny zrekonstruowane spowodowane są błędami popełnianymi przez rodziców. Gdy rodzic samotnie wychowuje dziecko nadmiernie się na nim koncentruje, pობлаża mu, traktuje jak swojego powiernika. Dziecko akceptuje taki układ i szybko się do niego przyzwyczaja. W nowej rodzinie, kiedy pojawia się nowy członek lub członkowie rodziny i dotychczasowy układ zaniknie, będzie miało wrażenie, że zostało odsunięte na plan dalszy, poczuje się odrzucone, niepotrzebne i nieszczęśliwe. Czasami może to prowadzić do bardzo groźnych sytuacji. Dziecko będzie próbowało zwrócić na siebie uwagę, niekiedy w bardzo radykalny sposób. Źródłem trudności może być również postawa pasierbów wobec przybranego rodzica. Dzieci, po przeżyciach z pierwszej rodziny lub żalu po stracie biologicznego rodzica są rozchwiane emocjonalnie, nieufne, znerwicowane. Przyjęcie nowego rodzica nie jest zatem prostym mechanizmem. Dzieci są związane z biologicznym rodzicem więzami krwi, uczuciami miłości, oddania, troski. Nie można oczekiwać, że szybko przekreśli okres spędzony w biologicznej rodzinie. A. Kwak twierdzi, że nowy rodzic nie jest automatycznie akceptowany i nie zawsze stanowi rekompensatę za związek z naturalnym rodzicem. [A. Kwak, op.cit., s. 93] Stosunek dzieci do przybranego rodzica może być różnorodny. Bardzo często dzieci nie lubią ojczyma lub macochy, trudno im go zaakceptować. Cały czas związane są emocjonalnie z naturalnym rodzicem i sądzą, że przybrany rodzic nie może się z nim równać, obawiają się utraty miłości i uwagi naturalnego rodzica. Niejednokrotnie uznają w przybranym rodzicu nie ojca lub matkę, ale męża biologicznej matki lub żonę biologicznego ojca. Problemy pojawiają się także, gdy nowi rodzice, jeszcze przed formalizacją związku zabiegają o względy i sympatię dziecka partnera: poświęcają mu wiele czasu i uwagi, przekupują drogimi prezentami, atrakcyjnymi zajęciami, wyjazdami, stawiają w centrum uwagi. Po formalizacji bardzo często takie zachowania nie są kontynuowane. W ten sposób bardzo łatwo zawiść zaufanie dzieci.

Jeżeli nowi małżonkowie wprowadzają do rodziny swoje dzieci z poprzednich związków bardzo często dochodzi do rywalizacji pomiędzy nimi. Integrację nowej rodziny utrudnia niejednokrotnie obawa dzieci, że jeśli zaakceptują nowego rodzica to dopuszczają się zdrady wobec rodzica biologicznego. Szczególnie silna jest ta obawa, gdy biologiczny rodzic nie żyje. Konfliktowe sytuacje nasilają się, gdy krewni lub inne osoby z otoczenia dziecka próbują zniechęcić je do nowego rodzica. Dzieci są niejednokrotnie zazdrosne o biologicznego rodzica. Dużym problemem może być także organizowanie spotkań z biologicznym rodzicem. W przypadku odmiennych zdań rodziców nieuniknione jest odgórne ustalenie warunków przez sąd. Odwiedziny nie zawsze przebiegają pomyślnie. Dzieci często czują się obco w nowym domu rodzica. Jeżeli przebywają w nim dzieci nowego partnera sytuacja może być nie tylko trudna, ale także bardzo nieprzyjemna. Nieuniknione są kłótnie, starcia, ostra wymiana zdań. To tylko niektóre powody konfliktów występujących w rodzinach zrekonstruowanych. Jeśli jednak jej członkowie wykazują otwartość we wzajemnej komunikacji, chęć ich przezwyciężenia to z pewnością mają dużą szansę dodatkowego rozwoju. Mogą także opracować metody i formy rozwiązywania konfliktów i problemów życiowych nawet w sposób niekonwencjonalny. Wychowanie dzieci w rodzinach zrekonstruowanych jest zadaniem złożonym i bardzo trudnym. Wiąże się z doбором prawidłowych metod i formom wychowania, które powinny być nakierowane przede wszystkim na kształtowanie psychologicznej i pedagogicznej osobowości dziecka oraz rodziców (ojczym – macocha, macocha – ojciec oraz dzieci – pasierby). Dziecko, jako pełnoprawny członek rodziny powinien decydować o różnych sprawach. Kompleksowe podejście do wszechstronnego rozwijania dzieci wiąże się z bardzo umiejętnym i dobrze dobranym harmonogramem metod wychowawczych nieograniczających miłości, cierpliwości, tolerancji oraz wielu wyrzeczeń ze strony rodzica przybranego. Na skutek złej atmosfery rodzinnej i niewłaściwego stosunku do dziecka (pasierba) w jego zachowaniu mogą wystąpić poważne zaburzenia. Jeżeli nawet do tego nie dojdzie, mogą wyzwać się lub utrwałać formy zachowania niepożądanego dla jego rozwoju ogólnopiecznego, a także takie cechy jak: bierność, łęklivość, zmienność, władczość, egoizm, zazdrość.

Rodzina zrekonstruowana staje się podstawowym filarem wychowania dzieci. Ważnym elementem funkcjonowania rodziny jest ciepła i przyjazna atmosfera. „Rodzina, w której panuje właściwa atmosfera wychowawcza ma potencjalne możliwości prawidłowego organizowania życia rodzinnego pozwalającego na rozwijanie aktywności dziecka, dostarczenie mu przykładów godnego zachowania, stwarzanie warunków do przyjmowania odpowiedniego stylu życia, który pobudza do kreowania osobowości przystosowanej do współczesnych i przyszłych warunków społecznych i gospodarczych.” [H. Cudak, Atmosfera wychowawcza w domu, „Problemy rodziny”, 1995, 3, s. 13.] Poprawna postawa przybranych rodziców determinuje ich prawidłowy rozwój psychiczny, umysłowy i emocjonalny. Należy zatem pamiętać, aby w rodzinie zrekonstruowanej problem emocjonalno-społeczny oraz wychowawczy był ważnym i dominującym drogowskazem dla przybranych rodziców, którzy pragną prawidłowo wychować pasierbów oraz własne dzieci.

Bibliografia:

1. Błażejowski Z., Problemy wychowawcze rodzin rekonstruowanych, Warszawa 1978.
2. Dobkowska D., Więź uczuciowa w rodzinie zrekonstruowanej, [w:] Psychologia Rozwojowa, Wychowawcza i Społeczna, pod red. L. Wołoszynowej, seria II.
3. Cudak H. Atmosfera wychowawcza w domu, „Problemy rodziny”, 1995.
4. Kranzel M., The half-parent, San Rafael, 1983.
5. Kromolicka B., Rodziny zrekonstruowane, Szczecin 1998.
6. Kwak A., Więź osobowa w rodzinach rekonstruowanych, Warszawa 1990.
7. Zaborowski Z., Rodzina jako grupa społeczno-wychowawcza, Warszawa 1985.
8. Ziemska M., Kwak A., Funkcjonowanie rodziny a problemy profilaktyki społecznej i resocjalizacyjnej, Warszawa 1981.

06: POWIATOWY KONKURS WIEDZY NA TEMAT UZALEŻNIEŃ ORAZ HIV/AIDS „JESTEM ŚWIADOMY – JESTEM BEZPIECZNY” DLA KLAS I-III GIMNAZJUM

Autor: Anna Bronkiewicz – pedagog szkolny, Zespół Szkół nr 3 w Częstochowie
Aniela Figoń – katecheta, Zespół Szkół nr 3 w Częstochowie

Powiatowy Konkurs Wiedzy na temat Uzależnień oraz HIV/AIDS „Jestem Świadomy – Jestem Bezpieczny” odbył się 24 lutego 2006r. w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie. Konkurs adresowany był do uczniów klas I-III gimnazjum. Miał na celu:

- uświadomienie wagi problemu – łatwości wchodzenia w uzależnienie, stopnia zagrożenia, społecznych konsekwencji uzależnień.
- pogłębienie wiedzy na temat mechanizmu uzależnienia, prawd i mitów o alkoholu, narkotykach i niktynie, wpływu używek na organizm człowieka.
- zwrócenie uwagi na zachowania alternatywne dla alkoholu i narkotyków.
- wzbogacenie i usystematyzowanie wiedzy o HIV i AIDS.
- kształtowanie postawy tolerancji i zrozumienia dla nosicieli HIV i chorych na AIDS.

Konkurs miał formę pisemną. Uczestnicy przez 60 min. odpowiadali na podane pytania (test wyboru, pytania otwarte, problemowe). Poszczególne pytania oceniała punktowo komisja w składzie p. Agata Polak i p. Grażyna Bonek-Wytrych ze Śląskiego Centrum Zdrowia Publicznego, p. Ewa Lichterowicz z Poradni dla Młodych.

Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem - uczestniczyło w nim 52 uczniów z 11 gimnazjów z Częstochowy i sąsiednich powiatów. Uczestnicy wykazali się bardzo dużą wiedzą a różnice w punktacji pomiędzy najlepszymi były niewielkie. Miejsca I-III zdobyli: Karolina Baldowska z Gimnazjum nr 24, Olga Dankowiakowska z Gimnazjum nr 12 im. Jana Matejki i Karolina Kułagowska z Gimnazjum nr 22. Ponadto wyróżnieni zostali Daria Będkowska z Gimnazjum nr 12 im. Jana Matejki, Aneta Maciejewska z Gimnazjum nr 13 oraz Agnieszka Pikor z Gimnazjum nr 5 (wszystkie gimnazja z Częstochowy). Uczniowie ci otrzymali nagrody książkowe i dyplomy.

Poniżej przedstawiamy pytania testowe wraz z odpowiedziami:

1. Napisz czym jest uzależnienie: (2 pkt.)

To potrzeba (przymus fizyczny i psychiczny) spożywania określonych substancji; potrzeba, której się nie kontroluje, której nie można łatwo stłumić, nawet jeśli się bardzo chce. Uzależnienie psychiczne pojawia się wtedy, gdy człowiek czuje, że musi kontynuować branie środka uzależniającego, aby normalnie funkcjonować. Zależność ta może powstać już po kilkukrotnym zażyciu środków. Uzależnienie fizyczne pojawia się wtedy, gdy środek uzależniający w miarę zażywania staje się chemicznym składnikiem wewnętrznych substancji organizmu i wskutek tego komórki lub tkanki przystawiają się do nich; środek jest wówczas konieczny do zachowania równowagi biologicznej i chemicznej organizmu. Zdolność do wywoływania uzależnienia fizycznego mają tylko niektóre rodzaje środków uzależniających.

2. Do jakiego typu narkotyków (ze względu na pochodzenie) należy marihuana, jakie są zagrożenia związane z jej przyjmowaniem? (4 pkt.)

Marihuana to zgniecione lub zmielone liście, kwiatostany i mniejsze łodygi konopi indyjskich (typ: konopie indyjskie). Długotrwałe przyjmowanie powoduje: wyczerpanie, drażliwość, psychozy, uciążliwy kaszel, nieżyt nosa, osłabienie pamięci. Mogą wystąpić objawy tzw. syndromu amotywacyjnego i nasilić się problemy psychiatryczne. Skutki przedawkowania: podniecenie, duszności, zmęczenie, paranoje, psychoza. Duża dawka może wywołać delirium, stan chaosu, halucynacje i omamy (często o przerażającej treści). Marihuana zwykle jest pierwszym krokiem na drodze do mocniejszych narkotyków.

3. Dopasuj podane narkotyki do właściwych grup, ze względu na skutki działania: (4,5 pkt.)

środki uspokajające	środki halucynogenne	środki pobudzające
alkohol etylowy	LSD	kokaina
opiaty i opioidy	haszysz	amfetamina
rozpuszczalniki i inne środki wziewne	bieluń dzięgiierzawa	extasy

4. Do każdego z twierdzeń dopisz: prawda lub fałsz. (8 pkt.)

- * Marihuana jest bezpiecznym narkotykiem F
- * Jeśli ktoś ma tzw. mocną głowę, może pić dużo i się nie uzależni. F
- * Uzależnienie to choroba, którą trzeba leczyć. P
- * Drogie papierosy znanych firm nie szkodzą. F
- * Dzieci urodzone przez kobiety palące ważą tyle samo co przeciętne F
- * Używanie filtrów powoduje, że ryzyko zachowania na raka jest takie samo jak u niepalących F
- * Wśród palaczy obserwuje się trudności w skupieniu uwagi, zwiększenie liczby pomyłek oraz szybkie odczuwanie zmęczenia i znużenia P
- * W każdym wieku, począwszy od 35 roku życia, śmiertelność wśród palaczy jest większa, niż wśród niepalących P
- * Nikotyna jest środkiem pobudzającym P
- * Niepalący, przebywający tam, gdzie palą inni ludzie, często wdycha więcej niktyny i tlenku węgla niż palący. P
- * Po dziesięciu latach niepalenia były palacz osiągnie przewidywaną długość życia taką samą jak niepalący P
- * Wśród palących papierosy w wieku od 45 do 54 lat śmiertelność jest prawie trzykrotnie wyższa niż wśród osób niepalących. P
- * Rozedma płuc jest uleczalna, jeżeli zostanie wcześniej wykryta. F

- * Rak płuc występuje równie często u palących, jak i niepalących. F
  - * Alkoholizm to choroba, którą można leczyć. P
  - * Po wypiciu kilku piw zostaje się alkoholikiem. F
  - * Nie można upić się piwem F
  - * Ilość alkoholu zawarta w butelce piwa, lampce wina i kieliszku wódki jest mniej więcej taka sama P
  - * ETOH czyli alkohol etylowy jest usypiaczem i znieczulaczem. Działa na mózg tak, jak środek usypiający jak np. eter czy chloroform. P
  - * Alkohol z nikotyną może powodować raka wargi, języka, gardła P
  - * Chorobę alkoholową można zaleczyć, choć nie da się jej całkowicie wyleczyć. Oznacza to, że alkoholem zostaje się do końca życia i każda próba kontrolowanego picia przynosi powrót do nałogu. P
  - * Już w IV i III tysiącleciu p.n.e. w Mezopotamii i Egipcie najbardziej rozpowszechnionymi napojami było piwo i wino. Te same alkohole w III tysiącleciu p.n.e. spożywane były również w Chinach. P
  - * W Szwecji (podobnie jak w Polsce) dopuszczalna jest obecność alkoholu we krwi kierowcy poniżej 0,5 promila. F
  - * Nałóg tytoniowy u bardzo młodych dziewcząt może powodować przedwczesne dojrzewanie, a następnie wywołać zaburzenia miesiączkowania. P
  - * Ze względu na pochodzenie LSD, meskalina i psylocybina należą do grupy morfin. F
  - * Corocznie 10 grudnia obchodzony jest Światowy Dzień Walki z AIDS. F
  - * Wirus HIV jest wrażliwy na temperaturę – ginie nawet w temperaturze 39oC F
  - * Osoba uzależniona może sama zerwać z nałogiem. F
  - * Są osoby, które mogą zażywać narkotyki i nigdy się nie uzależnią. F
  - * Wąchanie kleju lub rozpuszczalników powoduje uszkodzenie mózgu. P
  - * Jednorazowe zażycie narkotyku nie stanowi zagrożenia dla życia. F
  - * Picie alkoholu jest przyczyną większej liczby wypadków, chorób i zgonów niż używanie jakiegokolwiek innego środka chemicznego. P
5. Wymień przynajmniej 5 czynników chroniących (zmniejszających prawdopodobieństwo sięgania przez młodzież po substancję psychoaktywną) i 5 czynników ryzyka (sprzyjających temu zjawisku): (5 pkt.)

czynniki chroniące	czynniki ryzyka - Wysoka samoocena, poczucie własnej wartości, samoakceptacji; - Brak większych konfliktów i problemów w najbliższym otoczeniu; - Brak presji rówieśniczej lub umiejętność radzenia sobie z nią; - Poczucie odpowiedzialności; - Dobre wzorce we własnym otoczeniu.	Nuda, brak hobby, zainteresowań; - Poczucie osamotnienia; - Brak miłości i przyjaźni; - Młody wiek, niedojrzałość; - Nieodpowiedzialność; - Kłopoty w szkole; - Burzliwie przebiegający okres dojrzewania, krytycyzm, bunt;
--------------------	--	---

6. Opisz wpływ picia alkoholu na organizm człowieka – oddziaływanie natychmiastowe (minimum 5 oznak) i długotrwałe (minimum 5 skutków) (6 pkt.)
- oznaki natychmiastowe
 skutki długotrwałe
- opóźnione reagowanie na sygnały otoczenia (spóźniony refleks)
- upośledzona koordynacja ruchów
- upośledzona zdolność jasnego rozumowania
- osłabienie pamięci
- wymioty
- zaburzenia widzenia
- zwiększone ryzyko spowodowania wypadku
- trudności w chodzeniu i staniu
- utrata świadomości – uszkodzenia naczyń krwionośnych prowadzące do wylewów; niszczenie komórek nerwowych w korze mózgowej prowadzące do obniżenia sprawności umysłowej i zaburzeń psychicznych
- serce – arytmia, nadciśnienie, niewydolność krążenia, uszkodzenia mięśnia sercowego oraz przeszkody w dojrzewaniu krwinek czerwonych, niezbędnych do odżywiania organizmu tlenem
- wątroba – stłuszczenie i stany zapalne wątroby, marskość wątroby, uszkodzenie regulacji poziomu cukru we krwi
- przewód pokarmowy – nieżyty przelyku, owrzodzenia żołądka i dwunastnicy; stany zapalne trzustki; uszkodzenia wchłaniania pokarmu w jelitach; alkohol z nikotyną powoduje raka wargi, języka i gardła
- inne systemy biologiczne – uszkodzenie zdolności obronnych wobec chorób = zwiększona podatność na choroby; niedożywienie i deficyt witamin; obniżenie potencji męskiej, bezpłodność lub uszkodzenia płodu
- choroba alkoholowa
7. Uzależnienie charakteryzuje się występowaniem kolejnych faz. Podaj po trzy oznaki (hasła) związane z każdą z nich: (6 pkt.)
- I: Pierwsze próby - „Raz spróbuję, żeby zobaczyć jak to jest”, „Piję (biorę narkotyki), żeby się lepiej bawić”, „Biorę (piję) tylko od czasu do czasu”, „Piję (biorę) tylko w towarzystwie”
- II: Dążenie do przyjemności lub unikanie przykrości - „Gdy mam jakiś problem, muszę coś wypić, zażyć”, „Czasem nawalam w szkole lub w pracy”, „Nie umiem odmówić, gdy mnie namawiają do wypicia lub zapalenia”, „Czasem piję (biorę) w samotności”, „Potrzebuję coraz więcej alkoholu lub narkotyków, żeby się wprawić w dobry nastrój”

III: Uzależnienie - „Interesuje mnie tylko alkohol lub narkotyki”, „Moi dotychczasowi przyjaciele odwrócili się ode mnie”, „Zrobię wszystko aby zdobyć narkotyki lub alkohol”, „Kiedy przerywam picie, branie odczuwam lęki i jest mi strasznie”

8. Określ, jakie zmiany zachodzą w poszczególnych sferach życia osoby uzależnionej:(4 pkt.)

Praca: absencja w pracy (nieusprawiedliwiona), wypadki, mniejsza wydajność, nieodpowiedzialne zachowania, nierzetelność, kłamstwa, zaniedbywanie obowiązków, problemy w pracy (konflikty z przełożonymi), utrata pracy

Dom: kłamstwa, konflikty, kłótnie, bójk, rozpad rodziny (rozwód lub zanik więzi); życie rodzinne zamiast dostarczać oparcia, staje się największym obciążeniem i źródłem problemów. Zamiast zaufania i miłości, rodzina przeżywa lęk, gniew, wstyd i poczucie krzywdy. Rodzina staje się zamknięta w swojej tragedii i cierpieniu, izoluje się od innych. Często picie lub narkotyzowanie się staje się powodem trudności finansowych i ograniczania perspektyw bytowych całej rodziny. małżonkowie i dzieci (lub rodzice) osoby uzależnionej albo rozpaczliwie próbują powstrzymać jej picie / narkotyzowanie się, albo rezygnują z nadziei na lepsze życie. Oznacza to często głębokie uwikłanie w chorobę uzależnieniową małżonka, rodzica lub dziecka, które nazywanie jest współuzależnieniem.

Szkoła: nieusprawiedliwione nieobecności, zanik zainteresowań, zaniedbywanie obowiązków, coraz słabsze stopnie, gorsze zachowanie, kłamstwa, konflikty z nauczycielami, nie promowanie lub wyrzucenie ze szkoły,

Otoczenie (rówieśnicy): zanik zainteresowań wartościami wyższymi, postawa aspołeczna, zanik dotychczasowych przyjaźni (pozytywnych), nawiązywanie znajomości z osobami, które również pija lub narkotyzują się, koncentracja życia wokół środka uzależniającego.

9. Gdzie w naszym województwie można zwrócić się o pomoc w przypadku problemów z alkoholem i narkotykami (np. instytucje, ośrodki, telefony, osoby): (6 pkt.)

ALKOHOLIZM	NARKOMANIA	
	Pomarańczowa Linia 0800-14-00-68 (pomaga rodzicom, których dzieci piją) Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholu, Cz-wa, ul. Ogrodowa 66 Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Cz-wa, ul. Rejtana 7b MKRPA Cz-wa, al. Wolności 44 Poradnia dla Osób z Problemami Alkoholowymi Archidiecezjalnego Duszpasterstwa Trzeźwości, Cz-wa, ul. Warszawska 452a Klub Abstynenta „Wytrwałość”, Cz-wa, al. NMP 2	Ogólnopolski Telefon Zaufania 0801-199-990 NZOZ Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzale- żnień MONAR, Cz-wa, Al. Wolności 44/19 „Powrót z U” w Częstochowie NZOZ Ośrodek Profilaktyczno- Społeczny dla Uzależnionych i ich Rodzin, Cz-wa ul. Nowowiejskiego 3

Ponadto: rodzic, zaufana osoba dorosła, lekarz, nauczyciel, wychowawca, pedagog

10. Opisz na czym polega technika odmawiania zwana „zdartą płytą” i „zasłoną dymną”. (1,5pkt.)

Metoda zdartej płyty to uparte powtarzanie tej samej kwestii, np. „Nie mam na to ochoty”, „Nie, dziękuję, nie piję”

Metoda zasłony dymnej polega na pozornym aprobowaniu krytyki, np. „Tak, jestem dzieckiem”, „Zgadzam się z tym, przejmuję się tym co mówią w szkole” .

11. Wskaż różnice między HIV a AIDS: (2 pkt.)

AIDS – zespół nabytego upośledzenia odporności – jest chorobą.

HIV – wirus wywołujący AIDS. Skrót HIV pochodzi z jęz. ang.: Human Immunodeficiency Virus czyli ludzki wirus upośledzenia odporności.

12. Przyporządkuj podane sytuacje w jakich można zetknąć się z nosicielem lub samym wirusem HIV do jednej z trzech podanych kategorii: (5,5 pkt.)

zachowania bezpieczne	zachowania niosące ryzyko	zachowania niebezpieczne - podanie ręki - pot - łzy - ślina, pocałunek - owady - wspólne korzystanie z urządzeń sanitarnych - przytulenie - słuchawka telefoniczna - basen - sztucce, talerze, szklanki - droga kropelkowa – kaszel, kichanie - pokąsanie przez zwierzęta	oddawanie, przetaczanie krwi - przekłuwanie uszu - wizyta u dentysty - wizyta u fryzjera - tatuaż -	stosunek seksualny - wspólne z nosicielem używanie igieł, strzykawek - krew - wspólne z nosicielem używanie maszynki do golenia, brzytwy - opatrywanie ran
-----------------------	---------------------------	---	---	--

13. Krótko scharakteryzuj cztery kolejne stadia rozwoju infekcji wirusem HIV: (8 pkt.)

1 stadium – wirus HIV dostaje się do organizmu i pozostaje niewykrywalny – w tym stadium człowiek nie jest chory, ale może zakazić wirusem inną osobę. Stadium to może trwać od 4 tyg. do 1 roku (zwykle 1-3 miesiące)

2 stadium - we krwi pojawiają się przeciwciała. Pojawia się pozytywny wynik testu – człowiek nie jest chory, ale przez cały czas zakaża innych. Stadium to trwa przeciętnie 10 lub więcej lat.

3 stadium – u niektórych osób mogą się pojawić wczesne symptomy, wśród nich: utrata wagi ciała, długotrwała

gorączka, intensywne pocenie w nocy, wysypka na skórze i długotrwała biegunka.

4 stadium – ludzie zapadają na AIDS. W efekcie osłabienia systemu obronnego organizm narażony jest na poważne choroby. najczęstszymi są: zapalenie płuc, różne infekcje, nowotwory i uszkodzenia mózgu. Pomędzy kolejnymi rzutami choroby człowiek będzie się czuł całkiem dobrze, przynajmniej w początkowym okresie.

07: SCENARIUSZ ZAJĘĆ CAŁODNIOWYCH : Andrzejki- znane nam obrzędy i tradycje.

Autor: Aneta Mizera - Nauczycielka nauczania zintegrowanego (obecnie nauczycielka oddziału przedszkolnego w grupie 6-latków) w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie

„ Pokus-pokus, mary-dary niech się spełnią andrzejkowe czary”

Takimi oto słowami po części organizacyjnej witałam moich uczniów w dzień Andrzejkowy. Przedstawiam scenariusz zajęć całodniowych w grupie 6-latków. Jest to jednak propozycja do wykorzystania dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. Oto kilka gotowych wzorów zabaw i wróżb, które można wykorzystać podczas klasowych Andrzejek. Ważne przy tym jest również, aby wystrój sali miał nieco tajemniczą aurę. Ja uzyskałam ją przyciemniając okna, zapalając świece. Warto również w przygotowania tego dnia włączyć rodziców, nie tylko do przygotowania słodkiego poczęstunku ale także do pomocy przy wróżbach np. przy laniu wosku.

Wydaje mi się, że jest to również ciekawa propozycja zajęć do przedstawienia podczas spotkania zespołu samokształceniowego.

Życzę samych udanych wróżb.

I. Plan zajęć:

1. Czynności organizacyjno-porządkowe.
2. Zabawa na powitanie.
3. Opowiadanie nauczyciela o tradycjach i obrzędach andrzejkowych.
4. Zapoznanie dzieci z niektórymi popularnymi wróżbami- wspólna zabawa.
5. Słodki poczęstunek.
6. Zabawy przy muzyce.
7. Czynności porządkowe.
8. Zabawy w kącikach zainteresowań.

II Cele zajęć:

OGÓLNE:

1. Kulturowanie tradycji i zwyczajów ludowych;
2. Zapoznanie dzieci z wybranymi wróżbami andrzejkowymi;

OPERACYJNE:

- zna tradycje andrzejkowe i niektóre wróżby
- integruje się z rówieśnikami poprzez wspólną zabawę,
- kulturalnie zachowuje się,
- dba o ład i porządek podczas zabawy

Metody:

Drama, zabawy tematyczne, zabawy muzyczno-ruchowe, konkursy, wróżby

Środki: tekst gawędy o ludowych tradycjach wróżb i przepowiedni,

rekwizyty potrzebne do wróżb:

magnetofon i kaseeta z nagraniami

PRZEBIEG ZAJĘĆ (ZABAWY)

1. Czynności organizacyjno-porządkowe.
2. Zabawa na powitanie

Dzieci tańczą w rytm muzyki. Nauczyciel chodzi pomiędzy dziećmi. Kogo pogłaska po głowie siada w kole. Gdy wszyscy uczestnicy zabawy usiądą , wspólnie wypowiadają rymowanke:

Pokus-pokus, mary-dary,

Niech się spełnią andrzejkowe czary.

3. Opowiadanie nauczyciela o tradycjach andrzejkowych (zapalenie lamp, tworzenie nastroju nocy)

Od najdawniejszych czasów ludzie próbowali zapewnić sobie powodzenie i szczęście, liczne były więc wróżby, magia. Późną jesienią po zakończeniu prac na polu, gdy dni były coraz krótsze a wieczory dłuższe następował okres wróżb i „zalotów”(wyjaśnij pojęcie!).

Młódzież zbierała się w jednym domu, aby wspólnie śpiewać i bawić się. Najważniejszymi były spotkania wieczorami przed Katarzyną czyli 25 listopada i Andrzeja 30 listopada. Chłopcy wróżyli sobie w Katarzyny a dziewczęta w Andrzeja. Z czasem wróżby w „ katarzynki” uległy zapomnieniu a tradycja Andrzejek pozostała do dzisiaj. Wróżby na Andrzeja pochodzą prawdopodobnie z Grecji. Grecka nazwa męża

„ ander” lub „ andres” sprawiła, że zaczęto Andrzeja uznawać za dawcę mężów a wróżby dokonywane w tym dniu miały dawać dziewczętom mężów.

Bardzo ciekawie odbywały się Andrzejki na wsi. Młode dziewczęta zaglądały w głąb studni i wypowiadały życzenie. Jeśli echo odpowiadało to życzenie wkrótce miało się spełnić.

Dziewczęta rozkładały na ławce lub podłodze poznaczone przez siebie kości lub placuszki i wpuszczały psa. Czyj placek lub kość pies pochwyił ta pierwsza miała wyjść za mąż.

Wróżono też z nocnego szczekania psów. Dziewczyna wybiegała przed dom w andrzejkowy wieczór i nasłuchiwała skąd rozlegnie się szczekanie psa. Z tej strony wsi miał pochodzić jej narzeczony.

W noc andrzejkową dziewczęta wymiatwały śmieci z domu i obserwowały , w którą stronę poniesie je wiatr – z tej strony miał przybyć ukochany.

Dziewczęta nie tylko wróżyły sobie z przedmiotów ale czekały co im się przyśni.

Aby sprowadzić wróżebny sen dziewczęta poddawały się różnym zabiegom. Po całodziennym poście na noc zjadały mały placek, kładły się na gołej podłodze podkładając kamyk pod głowę. Kto im się przyśnił tej nocy miał być w przyszłości ich mężem.

I teraz ja zapraszam Was do wspólnej zabawy i wróżb.

4. Zapoznanie dzieci z niektórymi popularnymi wróżbami- wspólna zabawa

Wróżba z butami

Wszystkie dzieci wymyślają życzenie, które chcą, aby się spełniło.

Dzieci ustawiają zdjęte z lewej nogi buty jeden za drugim wzdłuż ściany. Czyj but pierwszy przekroczy próg sali, spełni się wcześniej pomyślane życzenie.

„Kubki przyszłości”

Pod kubki stojące na stole kładę różne przedmioty charakteryzujące różne zawody,

np. chleb, monetę, nasiona itd. Uczestnicy zabawy podnosząc kubek muszą powiedzieć z jakim zawodem kojarzy im się dany przedmiot –kim będą w przyszłości.

Wróżba „ Zegar przyszłości”

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel na środku kładzie planszę. Dziecko wybrane z wyliczanki rozpoczyna zabawę, wskazując z którego miejsca w planszy rozpoczniemy zabawę. Następnie rzuca kostką. Odlicza pola na planszy według oczek na kostce (zgodnie z ruchem wskazówek zegara). Próbuje odgadywać znaczenie symbolu.

Następne dzieci powtarzają czynność licząc kolejne pola (od miejsca ostatniej wróżby).

Przykładowa interpretacja symboli:

paczka- otrzymasz prezent

walizka- wyjedziesz w podróż

skarbonka- będziesz mieć dużo pieniędzy

uśmiechnięte jabłuszko- spotka cię coś miłego

serce- miłe spotkanie

list- dostaniesz list

tańcząca para- czeka cię wielki bal

koniczynka – będziesz szczęśliwy

przekreślona strzykawka- nie będziesz chorował

deser- czeka cię słodka niespodzianka

czarodziejska różdżka- spełnią się twoje marzenia

sowa- będziesz mądrym człowiekiem

Wróżba „ Kim będzie twoja żona ,twój mąż”

Dzieci otrzymują w kopertach do ułożenia puzzle przedstawiające różne zawody.

Po ułożeniu okaże się kim będzie mąż lub żona

Wróżba „ Kogo poznam w przyszłości”

Do tej wróżby potrzebne jest pomalowane na czerwono 2 serca, 1 z imionami dziewcząt

2 z imionami chłopców. Najpierw dziewczynki przekuwają igłą serce od strony czerwonej

i odwracają na drugą stronę i odczytują imię. Tak samo robią chłopcy.

Wróżba ze sznureczkiem (zamiast sznurka może być guma, skakanka itp.)

Dzieci po kolei rzucają za siebie sznurkiem. Z ułożonego kształtu próbują odgadnąć, co je czeka w przyszłości

Miłość, sława czy pieniądze?

Na stoliku znajdują się cztery filiżanki lub inne małe naczynia. Pod trzema schowane zostały: obrączka, listek laurowy i moneta. Teraz kilka razy zamieniamy naczynia miejscami. Wybierz jedno z nich i zobacz, co jest pod nim.

Jeżeli trafisz na obrączkę- czeka cię wielka miłość,

listek- sława,

moneta- w niedługim czasie spadnie na ciebie deszcz pieniędzy.

Natomiast gdy, wybierzesz pusta filiżankę (inne naczynie), to nowy rok nie przyniesie ci większych zmian.

Wróżba „ W czym najchętniej pijesz” (dla gości)

Zastanów się w czym najchętniej pijesz napoje, lub którego z naczyń najchętniej byś użył:

1. ładnej stylowej filiżanki

2. prostego fajansowego kubka

3. szklanki

4. ogromnej filiżanki w grochy lub ozdobnego garnuszka

1. Jesteś niepoprawnym romantykiem. Masz bujną wyobraźnię i pasjonują cię zjawiska tajemne, duchy, zjawy i czary. Lubisz stare rzeczy, może nawet zbierasz pamiątki rodzinne a w głowie masz drzewo genealogiczne od strony babci i dziadka. Masz świetny gust. Umiesz się ze smakiem ubrać i świetnie urządzać mieszkanie.

2. Nade wszystko uwielbiasz wygodę. Zakładasz na siebie to, w czym czujesz się najwygodniej. Masz w nosie, co wypada, a co nie. Uważasz, że konwenanse wymyślono o to, by je łamać. Miewasz czasem zwariowane pomysły i nie patrząc na to, co pomyślą inni, starasz się je zrealizować.

3. Lubisz wtopić się w tłum, tak żeby nie było cię widać. Nie cierpisz zmian. Drażni cię małpia pogoń za modą. Hołdujesz tradycji i sprawdzonym gustom. Na co dzień kierujesz się przede wszystkim rozsądkiem i nie pozwalasz, by emocje wzięły nad tobą górę. W stosunku do nowo poznanych osób bywasz podejrzliwy i nieufny.

4. Masz duszę szalonego artysty. Chętnie pozujesz na oryginała. Niekiedy mówisz, co ci ślina na język przyniesie. Nie potrafisz skrywać swych uczuć. Reagujesz spontanicznie. Byle skra i możesz wybuchnąć. Ale twoja szczerość i pogoda ducha sprawiają, że ludzie chętnie z tobą przebywają. Przyciągasz ich dobrym sercem, poczuciem humoru i ekstrawagancją.

5. Słodki poczęstunek.

6. Zabawy przy muzyce.

7. Czynności porządkowe.

8. Zabawy w kącikach zainteresowań.

LITERATURA:

1. Śliwierski W. Andrzejkowy wieczór. Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1984

2. Śliwierski W. Andrzejki. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 1996

3. Salezja Kardas S. W naszej ochronce bawimy się wesoło cz. I, Tarnów 1993

4. „Życie szkoły” nr9/2000

08: „MAMO, TATO POBAW SIĘ ZE MNĄ” SCENARIUSZ EKOLOGICZNEGO DNIA RODZICA

Autor: Aneta Mizera - nauczycielka w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie

W swojej pracy jako nauczycielka nauczania zintegrowanego bardzo często organizowałam różnorodne uroczystości klasowe i szkolne. Jest to bowiem oprócz zajęć dydaktycznych forma, która rozwija wszechstronną aktywność uczniów.

Oto mój autorski pomysł na zorganizowanie Dnia Rodzica. Propozycja ta przeznaczona jest dla małych dzieci z klas 0-III (a nawet po małej modyfikacji dla młodszych). Jest to wspaniała i efektywna integracja całego środowiska klasowego. Nawet jeśli podczas całego roku trudno zgromadzić wszystkich rodziców, tego dnia nikogo nie zabraknie (sprawdziłam to już u siebie). Dzień Rodzica może być finałem wcześniejszych przygotowań, do których włączone są wszystkie dzieci. Przygotowują one: dekorację, własnoręcznie wykonują prezenty. To również daje wspaniały efekt wychowawczy.

Spotkanie to składa się z dwóch części. Całość uroczystości przeplatana jest zabawami ze śpiewem. W pierwszej części uczniowie przedstawiają wiersze i piosenki o tematyce rodzinnej. Druga część to zabawy i zadania składające się na obwód stacyjny dla całej rodziny. Ja organizuję to spotkanie na świeżym powietrzu, więc zadania (stacje) porozrzucone są po terenie wokół szkoły. Rodzice przynoszą koce, organizujemy słodki kąpek

a całość przybiera formę pikniku. Ciekawie jest , kiedy uda się przygotować muzykę, która płynie w tle. Na koniec wspólnie przygotowujemy ognisko, pieczemy kiełbasę i śpiewamy różne piosenki. Do zorganizowania tej zabawy potrzebna jest duża ilość pomocy. Warto więc przygotować sobie listę tych rzeczy i wykonać wszystko ładnie i estetycznie. Gwarantuję Państwu , że jeżeli zorganizujecie Dzień Rodzica według mojego scenariusza będziecie bawić się fantastycznie i ten dzień na długo zostanie w pamięci dzieci i rodziców,

a oto chyba chodzi....

I. Powitanie.

I. Zabawa ruchowa ze śpiewem „Magiczna liczba 7”.

II. Zabawa pt. „ Piramida z rąk”.

III. Część artystyczna

Piosenka „ Kiedy wiosna”

Wiersz na Dzień Matki Tadeusz Kubiak

Piosenka „ Mama krząta się w kuchni”

Wiersz dla mojej mamy Jadwiga Hockuba

Piosenka „Duszki leśne”

Wiersz „ Mamy mamę” Joanna Kulmowa

Piosenka „ Ten nasz Tatuś jest kochany”.

Wiersz „Do czego służy tatuś?” Wincenty Faber

Piosenka „ Gdy dzień wstaje ”.

„ Wiersz dla taty i mamy ” Emilia Waśniowska

IV. Słodki poczęstunek.

V. Zabawa ruchowa z fantami „ Głowa, ramiona, kolana, kostki”

VII. Zabawy sprawnościowe dla rodzin (obwód stacyjny)

pod hasłem „ EKOLOGIA NA WESOŁO”

(potwierdzenie zaliczenia stanowiska 1-5 dokonują sami rodzice poprzez przybicie stempla wykonanego z ziemniaka na odpowiednio przygotowanej kartce)

Zadanie 1

Zgadywanie zagadek – rodzic czyta dziecku zagadkę wybraną z książki zagadek ,ono ma samodzielnie ją odgadnąć.

Zadanie 2

Proszę nawlec makaron na drut i wykonać korale (zadanie dla taty!).

Zadanie 3

Rozwiązywanie krzyżówki o zwierzętach –hasła ma wpisywać dziecko.

Zadanie 4

Z rozsypanki wyrazowej ułóż zdanie i narysuj rozwiązanie.

Zadanie 5

Narysuj portret mamy i taty.

VI. Zabawa ruchowa ze śpiewem „ Krokodyl”.

VII. Ognisko i wspólne śpiewanie.

- rozdanie własnoręcznie wykonanych prezentów

W tworzeniu części artystycznej wykorzystano:

1. Faber W., „ Do czego służy tatuś?”

2. Kulmowa J; „ Mamy mamę”,

3. Hockuba J; „ Wiersz dla mojej mamy”

4. Kubiak T: „ Wiersz na Dzień Matki”

5. Waśniowska E: „ Wiersz dla taty i mamy”

09: Scenariusz festynu szkolnego

Autor: Iwona Rakowska - Wychowawca świetlicy, Gimnazjum im. Jana Pawła II w Hucie Starej B

Wstęp:

Scenariusz festynu szkolnego może zostać wykorzystany na różnych imprezach tego typu, integrujących środowisko lokalne.

Scenariusz ten jest gotowym materiałem do wykorzystania w praktyce, tak pod względem zastosowanych konkursów, roli konferansjera jak i pod względem pomysłów na zagospodarowanie czasu festynu i spraw organizacyjnych.

Festyn w naszym Gimnazjum odbył się w celu pozyskania funduszy na sztandar szkoły. Festyn zintegrował wokół wspólnego celu nauczycieli, rodziców, uczniów oraz sponsorów. Byłam koordynatorem tego festynu.

15.00

Powitanie;

Dzień dobry. Ja jestem Adrian, a to moje koleżanki z klasy .....
Jesteśmy uczniami Gimnazjum w Hucie Starej B. Zwykle recytujemy wierszyki na apelach i akademiach. Ale dziś nasza pani Dyrektor powiedziała, że ma dość sztywnych imprez. Kazała nam się wyluzować, wyrzucić szkolne ciuchy, wymalować sobie włosy i tatuaże i powiedziała, że mamy prowadzić jakiś festyn, czy coś?

- Przecież to jest festyn!
- Patrzcie, pani Dyrektor daje nam jakieś znaki!
- To chyba znaczy, że mamy więcej nie gadać tylko zapowiadać.
- A więc do dzieła! Witamy wszystkich, którzy zaszczytili nas swoją obecnością.
- (razem) FESTYN GIMNAZJUM 2004 UWAŻAMY ZA OTWARTY!

15.05

Na rozgrzewkę posłuchajmy Młodzieżowej Orkiestry Dętej z Gminnego Ośrodka Kultury z ..... pod dyktando.....

15. 35

Dziękujemy naszym kolegom i koleżankom z orkiestry. Prosimy o gorące oklaski!
Zdradzę Wam w tajemnicy, że pani Dyrektor powiedziała, że nie tylko my mamy się wyluzować i że najlepiej by było, gdybyśmy wyluzowali całą publiczność. Spróbujemy!
(Muzyka albo dowcip opowiedziany przez prowadzącego)

15 40

Obejrzymy teraz występ naszych uczennic, które z własnej i nie przymuszonej woli założyły zespół taneczny i poświęcają każdą wolną chwilę na ćwiczenia. Zespół wykona teraz układ taneczny Superstar.

Mogą państwo tańczyć razem z nimi. Zapraszamy.

15.50

Dziękujemy dziewczętom brawami!

Teraz ogłoszenie z ostatniej chwili. Mamy do sprzedania pyszną kiełbaskę do sprzedania za jedyne 50 gr. Jest jednak pewien warunek. Suma ta musi być wpłacona u prowadzących w jednogroszówkach. Innej waluty nie przyjmujemy. Kto pierwszy dotrze z wymaganą sumą na scenę, ten wygrywa.

16. 00

Wracamy do występów.

Przyjechali do nas z Poczesnej. Tańczą od wielu lat i odnoszą wspaniałe sukcesy w kraju , jak i poza jego granicami. Już pewnie wszyscy wiedzą, że przed nami zespół tańca ludowego ..... , który prowadzi..... Brawa!

16.25

Dziękujemy „Tęczy” za występ. Brawa!

A teraz będziemy świadkami prawdziwego tanecznego maratonu. Właśnie teraz, na tej scenie taniec nowoczesny przeplatał się będzie z tańcem towarzyskim. Wykonawcy obydwu zespołów na co dzień ćwiczą w Gminnym Ośrodku Kultury w..... Tańca nowoczesnego uczy p. ....a tańca towarzyskiego p.....

Postarajmy się, aby nasze brawa rozwiały ich tremę przed występem. Brawa!

17.05

Dzięki, dzięki, dzięki! Byliście wspaniali!

Właśnie słyszę wycie syren. Czyżbyśmy się palili! Nie widzę dymu! O przepraszam. Zapomniałem, że teraz odbędzie się pokaz akcji gaśniczej, a chwilę później obejrzymy w jaki sposób dzielni strażacy ratują ofiary ze zmiżdżonego pojazdu. Zapraszamy na.....

17.20

Uff! Było gorąco! A teraz zimny prysznic, czyli długo przez Was wyczekiwany następny

konkurs.

(ogłoszenie zwycięzcy)

Ach! Zapomniałem ogłosić, że kielbaskę za 50 gr kupił.....

17.30

Nadszedł czas, aby powitać na naszej scenie zespół wokalny z naszego Gimnazjum, który rozweseli swoimi piosenkami nawet największych ponuraków.

Powitajmy ich brawami i śpiewajmy razem z nimi.

Dziewczyny! Dajcie czadu! Brawa!

17.50

Dziękujemy dziewczętom za piosenki. Brawo!

Przybyli do nas silną drużyną . Silna dosłownie i w przenośni. Są silni liczbowo, bo jest ich kilkunastu i każdy z nich z osobna również jest bardzo silny i wytrzymały. Ale nie uciekajcie państwo, nie będą nas bili. Oni przyjechali tu, aby pokazać nam jak ćwiczy się karate w Klubie.....pod fachowym okiem seseja p. ....

. Zapraszamy.

18. 20

Podziękujmy karatekom za wspaniały pokaz brawami.

Widzę jakiegoś dziwnego człowieka. O! Za nim idzie jeszcze jeden dziwny człowiek.

Obydwaj niosą szable i piękne kapelusze z ogromnymi piórami? Czyżbyśmy przenieśli się w czasy trzech muszkieterów?

- Chyba zapomniałeś, że teraz mają wystąpić szermierze z Klubu.....

Powitajmy naszych muszkieterów brawami!

18.30

Z szermierzami spotkamy się za chwilę jeszcze raz. Wiecie co?

Te dziewczyny z Gimnazjum, które tańczą, nie dają mi spokoju. Powiedziały, że jak natychmiast nie wpuszczę ich na scenę, to napuszczą na mnie szermierzy albo karateków. Nie mam wyjścia.

Dziewczyny, teraz wy! Brawa!

18.35

Dziewczyny, to było extra! Brawo!

Sami widzieliście, że nikomu na scenie nie robimy krzywdy i dlatego myślę, że do następnego konkursu zgłosicie dobrowolnie.

18. 45

Ponownie witamy naszych dzielnych muszkieterów. którzy teraz bardziej przypominają prawdziwych szermierzy jakich oglądamy w telewizji. To jednak nie telewizja. Tylko dzisiaj, tylko u nas na żywo walka na florety w wykonaniu.....

18.55

Uff! Ale emocje! Dzięki chłopaki! Brawa!

Te dziewczyny, co to bardzo lubią tańczyć znowu powiedziały, że jak nie wpuszczę ja na scenę to same mnie zaatakują. To byłoby gorsze od napadu karateków i szermierzy razem wziętych.

Nie mam wyboru. Dziewczyny! Scena jest wasza!

19. 00

Kto teraz chce przyjść na scenę? Nikt? W takim razie poproszę trzy osoby, które mają kręcone włosy.

(Gdy przyjdą)

Nasze zadanie nie ma nic wspólnego z kręconymi włosami.

Ogłoszenie zwycięzcy.

19. 15

Czy te kobiety nie dadzą mi dziś spokoju?! Teraz chce ich wejść na scenę znacznie więcej.

Mówią, że przyjechały z Brzezina i że pięknie tańczą i śpiewają. Ich choreograf,

p..... potwierdza, że to prawda. A więc zobaczmy sami!

Zapraszamy na scenę Zespół Folklorystyczny ..... Powitajmy ich brawami.

19.45

. Dziękujemy zespołowi z ..... Brawo!

Myślę, że nadszedł czas na podziękowanie wszystkim osobom, które przyczyniły się do tego, że nasz festyn można zaliczyć do udanych.

Tak więc dziękujemy:

.....
Na koniec kierujemy serdeczne podziękowania dla pani Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji z ,p....., za udostępnienie nam tego wspaniałego obiektu oraz pomoc przy organizacji festynu.

Jeszcze raz wszystkim dziękujemy i zapraszamy teraz na zabawę taneczną, którą poprowadzi zespół

.....

W trakcie festynu działały na placu takie stoiska jak:

- loteria fantowa
  - stoisko z pracami plastycznymi uczniów gimnazjum
  - pomiar ciśnienia i poziomu cukru
  - stoisko z zabawkami i balonami
  - malowanie tatuaży i włosów
  - kosmetyczka robiącą makijaże
  - sprzedaż „wesołych baloników” wykonanych przez uczniów
  - stoisko z ciastami upieczonymi przez rodziców
  - stoisko z kiełbaskami i kaszanka
  - sprzedaż domowego bigosu
  - stoisko z napojami chłodzącymi i lodami
  - zamek dmuchany i suchy basen
  - dorożka
  - aukcja cennych przedmiotów od sponsorów
  - pokaz udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej
-

10: Zabawy dla dużych grup

Autor: Iwona Rakowska - wychowawca świetlicy, Gimnazjum w Hucie Starej B

Wstęp:

Przedstawione konkursy są gotowym materiałem do wykorzystania na różnego typu imprezach masowych, szkolnych lub środowiskowych.

Prowadzący wita wszystkich, którzy przybyli na festyn naszego Gimnazjum i zaprasza do wspólnej zabawy podczas konkursów „na wesoło”. Zachęca do brania udziału w konkursach obiecując, że zwycięzca każdego konkursu zostanie nagrodzony.

1

Zapraszamy dwie osoby, które są ubrane w coś czerwonego.

Mają państwo (panowie, panie) za zadanie zebrać jak najwięcej podpisów pod „rezolucją”, której tekst za chwilę odczytam. Czas zbierania podpisów wyznaczy nam piosenka. Zwycięzca w nagrodę po męczącym bieganiu za podpisami, odpocznie przy darmowym ciastku i kawie w naszej kawiarence.

Odczytanie tekstu rezolucji:

My, zebrani na festynie szkolnym wybrańcy losu, z własnej i nie przymuszonej woli zobowiązujemy się:

1. Bawić się beztrzesko, bez względu na wiek, płeć, stan cywilny, stanowisko służbowe i stopień powagi..
2. Ponuraków i smutasów, jako element nastrojowo obcy, zaliczyć do nieobecnych na festynie.
3. Nie obgadywać sąsiadów i nie wygłaszać zgryźliwych uwag o organizatorach.
4. Nie wybrzydzać na program artystyczny i fundowane nagrody, bowiem darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby.
5. Uczestniczyć w konkursach i zabawach oraz z całego serca dopingować zmagających się na scenie zawodników.

Potrzebne rekwizyty: dwie rezolucje. dwa ołówki talon na ciastko i kawę

2

Konkurs polega na tym, że każdy uczestnik otrzymuje 5 zł. Zadanie zawodników polega na rozmieleniu tej monety na jak najdrobniejsze monety. Czas na rozmielenie monety to 10 minut. W tym czasie obejrzymy występ.....

Po powrocie zawodników na scenę liczymy monety i ogłaszamy kto zwyciężył. Zwycięzca otrzymuje w nagrodę sztuczne pieniądze, za które tylko może przejechać się bryczką z osobą towarzyszącą.

3

Potrzebna rekwizyty: trzy monety po 5 zł, sztuczne pieniądze trzy piłeczki pingpongowe

Ogłaszamy, że mamy do sprzedania pyszną kielbasę z dodatkami za jedyne 30 gr. Jest jednak pewien warunek. Suma ta musi być wpłacona u prowadzących konkurs w jednogroszówkach. Kto pierwszy dotrze z wymaganą ilością jednogroszówek na scenę, ten wygrywa.

Potrzebne rekwizyty: talon na kielbasę

4

Prosimy na scenę pięciu panów, którzy byli w wojsku i szło im nieźle na strzelnicy.

Każdy z uczestników otrzymuje butelkę i 20 spinaczy biurowych. Uczestnicy ustawiają się w rzędzie. Ich zadanie polega na tym, że na znak prowadzącego, mają wrzucić do butelki swoje spinacze. Muszą to zrobić nie pochyłając się, na stojąco. Wygrywa ten, kto wrzucił do swojej butelki najwięcej spinaczy.

Zwycięzca otrzymuje w nagrodę coś w butelce, ale nie będą to spinacze tylko piwo.

Potrzebna rekwizyty: pięć butelek, 100 spinaczy, talon na piwo

5

Prosimy trzy osoby, którzy marzą o tym, by pięknie grać na jakimś instrumencie.

Chętni otrzymują po nadmuchanym balonie. Prowadzący demonstruje sposób „grania na balonie”.

Zawodnicy kolejno wykonują swoje „dzieła” muzyczne.

Oceny dokonuje publiczność. Zwycięża ten, który otrzyma najgłośniejsze oklaski.

Zwycięzca w nagrodę otrzymuje grzebień, na którym może dalej doskonalić swoje muzyczne talenty.

Potrzebne rekwizyty: Nowy grzebień, trzy nadmuchane balony

6

Prosimy na scenę osoby, które lubią codziennie wieczorem, przed telewizorem poczytać sobie gazetę.

Wszystkim chętnym wręczamy po jednej stronie gazety. Ich zadaniem jest zgnieść gazetę w małą kulkę przy użyciu tylko jednej ręki.

Zwycięzca w nagrodę otrzymuje pamiątkowego balonika.

Potrzebne rekwizyty: gazety, talon na balonik

7

Prosimy na scenę panów, którzy zawsze mieli piątkę z wf-u.

Uczestnicy tego konkursu muszą opróżnić swoje kieszenie. Chodzi jednak o to, by zawartość lewej kieszeni wyjąć prawą ręką a zawartość prawej kieszeni wyjąć lewą ręką.

Komu się uda to zrobić otrzymuje w nagrodę orzeźwiający napój.

Potrzebne rekwizyty: kilka talonów na napój

11: CZY WARTO TWORZYĆ TEATRZYK KUKIEŁKOWY?

Autor: Iwona Rakowska - wychowawca świetlicy, Gimnazjum im. Jana Pawła II w Hucie Starej B

Wstęp: Artykuł ten pokazuje ile korzyści daje wychowanie przez sztukę. Jest on jednocześnie materiałem, na podstawie którego można założyć własny teatrzyk. Korzystając z zawartych w tym artykule uwag i wskazówek można uniknąć wielu błędów, których nam się nie udało.

Od zawsze lubiłam zajęcia, które chociaż w jakiejś części „ocierały się” o sztukę. Ku rozpaczy moich rodziców i ku uciesze moich koleżanek ciągle wymyślałam nowe zabawy. Uwielbiałam „babrać się” w glinie, układać obrazki z kamieni i malować wodą na cementowym murze. Najlepiej jednak wychodziło mi zwykłe malowanie (zwłaszcza motywy roślinne) oraz szycie ubrańek dla lalek. Chciałam zostać projektantem mody.

Po trzydziestu latach odnalazłam w sobie zapomniane dziecięce marzenia i zabawy i połączyłam je w jedno: TEATRZYK KUKIEŁKOWY.

Pracuję w szkole 18 lat i jak każdy nauczyciel robiłam przez ten czas różne rzeczy. Czasami myślałam, że właśnie nadszedł czas na stworzenie teatrzyku lecz zawsze coś stało mi na przeszkodzie.

Aż w końcu znalazłam się w odpowiednim czasie i miejscu oraz wśród odpowiednich ludzi, tzn. przenieśliśmy się ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Zaczęłam pracować z młodzieżą i postanowiłam, że nadszedł czas na teatrzyk. Trochę bałam się, że w dobie Internetu i wszechobecnych komórek, młodzi ludzie nie będą chcieli zajmować się szyciem lalek. Znalezienie osób chętnych wcale nie było trudne. Od razu pierwszego dnia zgłosiło się sześć dziewczynek z drugiej klasy, które tak jak ja lubiły szyc ubranka dla lalek. Po czterech miesiącach dołączył do nas chłopak. Jest więc nas ośmiu.

Wymyśliśmy, że będziemy robić przedstawienia dla dzieci z przedszkoli i klas młodszych szkoły podstawowej. Repertuar znalazłyśmy w bibliotece szkolnej. Jest to książka Jana Brzechwy pt. „Bajki Samograjki”.

Pozycja zawiera gotowe scenariusze czterech bajek: „Jaś i Małgosia”, „Czerwony Kapturek”, „Kot w butach” i „Kopciuszek”. Wydawać by się mogło, że to oklepane starocie. Nic bardziej mylnego!

Bajki cały czas są aktualne, śmieszne, łatwe do zagrania bo rymowane. Można tam znaleźć gotowe elementy scenografii.

Po naradzie członków Teatrzyku zdecydowałyśmy się na bajkę pt. „Jaś i Małgosia”.

Zaczęłyśmy od przydziału ról. Trzeba było wziąć pod uwagę predyspozycje głosowe dziewczyn do zagrania poszczególnych postaci z bajki. Wtedy wydawało nam się, że głos jest w teatrzyku najważniejszy.

Po kilku próbach role zostały obsadzone i zaczęłyśmy projektować kukielki. Każda z dziewczyn robiła projekt kukielki, którą miała grać. Projekty zostały wykonane na komputerze i wklejone do Kroniki Teatrzyku.

Zaczęła się mozolna praca przy szyciu lalek. Każda coś przyniosła z domu: szmatki, nici, igły, guziki, stare paski od zegarków, korale itp. Przy tym zajęciu spędzałyśmy cztery godziny tygodniowo. I tak przez dziesięć tygodni. Pokłutych palców i złamanych paznokci nie sposób zliczyć, ale w końcu udało nam się uszyć sześć wspaniałych lalek. Przy okazji krawieckich „sesji” odkryłyśmy, że lubimy przebywać w swoim towarzystwie i wcale się nie nudzimy. Dotychczas nigdy jeszcze nie wysłuchałam tylu młodzieńczych zwierzeń i nie poznałam tylu dziewczęcych problemów.

Pozostała sprawa kurtyny, stelaża i scenografii. Stelaż pospawał nam zaprzyjaźniony ze szkołą człowiek (tacy też jeszcze są na tym świecie). Materiał na kurtynę wyprosiłyśmy od producenta tkanin. Scenografię malowałyśmy same.

Gdy wszystko połączyłyśmy w całość, zaczęły się próby z tekstem.

I tutaj nastąpił pierwszy poważniejszy zgrzyt w naszej dotąd bezproblemowej pracy-zabawie.

Nie potrafiłyśmy ruszać kukielkami. Trzeba było włożyć wiele wysiłku w to, aby widz wiedział kto do kogo mówi. Dziewczynom, które są w wieku dorastania, często puszczały nerwy, więc oprócz roli prowadzącego teatrzyk musiałam jeszcze pełnić rolę negocjatora między skłóconymi, pocieszyciela płaczących i terapeuty zestresowanych.

Po kilkunastu próbach wreszcie zaiskrzyło. Dziewczyny oswoiły się z jednoczesnym mówieniem tekstu i ruszaniem kukielką. Powoli docierało do nas, że musimy wykonywać wiele czynności naraz: mówić tekst., ruszać kukielką, zwracać się twarzą do swojego rozmówcy, uważać, aby kukielka nie wystawała z okna teatrzyku do pasa, lub żeby nie było widać kija lalki.

Do tego musiałyśmy opanować tekst bajki i nauczyć się śpiewać pięciu piosenek, do których nuty są we wspomnianej wcześniej książce. Podkład muzyczny nagrała nam wcześniej pani ucząca w naszym gimnazjum muzyki. Ona też nauczyła dziewczęta śpiewać.

Wreszcie po następnych ośmiu tygodniach prób byłyśmy gotowe do występu.

Odbyła się premiera dla klas młodszych szkoły podstawowej.

Dziewczyny bały się OKROPNIE! Wszystko jednak poszło znakomicie. Dzieci klaskały i śpiewały z nami refreny piosenek. Jednym słowem: PODOBAŁO SIĘ!

Drugi występ też już za nami. Tym razem występowałyśmy dla dzieci z przedszkola. Było super!

Dziewczyny wyluzowane grały jeszcze lepiej niż na premierze. Przestały się bać, zaczęły się bawić.

I o to właśnie chodzi w tej ciężkiej i mozolnej pracy, że występ ma stać się nagrodą.

Mamy już zaproszenie na trzy kolejne występy. Nasza kronika powoli zapełnia się zdjęciami i podziękowaniami za występy.

Zaczęłyśmy pracę nad następną bajką pt. „Kopciuszek”.

Dziewczyny myślą także nad napisaniem własnej sztuki, tym razem dla młodzieży.

Została nam tylko jedna, najtrudniejsza sprawa- ustalić nazwę teatrzyku. Myślę, że gdy dojrzejemy „teatralnie”, to i nazwa się znajdzie. Wychodzimy bowiem z założenia, że nazwa musi odzwierciedlać pewną tradycję, a my jej jeszcze nie mamy.

Praca w teatrzyku wyzwoliła w nas chęć tworzenia. Malujemy, projektujemy, szyjemy.

Poznałam „po drodze” wiele problemów młodych ludzi, którzy otworzyli się przede mną w czasie prób. Stało się to bez przymusu, bez wypytywania. Teatrzyk nas zbliżył. Razem się śmiejemy i razem się złościśmy.

Wszyscy zaczęliśmy z tego samego poziomu i wspólnie cieszymy się z sukcesów i razem próbujemy ożywić nasze kochane lalki. Po półrocznej, wspólnej pracy możemy powiedzieć, że chociaż nie mamy nazwy to tworzymy wspaniały zespół.

Praca nad zwykłą „bajeczką” pozwoliła nam przełamać własne słabości. Niektórzy stali się cierpliwi, niektórzy pokonali

strach przed publicznymi występami, jeszcze inni znaleźli nowe przyjaźnie.

Teatryk sprawił, że inaczej patrzymy na słabości własne i innych. Swoje staramy się wspólnie pokonać a dla słabości innych staliśmy się bardziej wyrozumiali.

Teatryk kukielkowy stał się prawdziwą szkołą życia.

12: SCENARIUSZ LECJI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO DLA KLASY IV-INEGRACYJNEJ

Autor: mgr Izabela Wiczorek, mgr Renata Pala

1. Temat lekcji: Doskonalenie poznanych elementów technicznych mini siatkówki.
2. Czas trwania: 90 min.
3. Grupę ćwiczebną stanowią uczniowie klasy IV integracyjnej w liczbie 15 osób. W tej grupie znajduje się trójka dzieci posiadająca orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na:
  - jednooczość- nadwzroczność oka widzącego,
  - niedosłuch,
  - niedorozwój umysłowy w stopniu lekkim.

Ogólna sprawność fizyczna dzieci z orzeczeniami kształtuje się na dobrym poziomie.

4. Klasa realizuje program M. Śmiglewskiej „ Program Wychowania fizycznego. Klasy IV-VI. Szkoła Podstawowa” wpisany do rejestru MEN pod numerem DKW-4014-159/99 oraz program własny napisany przez I. Wiczorek „Program Wychowania Fizycznego .Etap II. Klasa IV- Integracyjna” wpisany do szkolnego zestawu programów pod nr SP-53/4074/4/2003/IW, który znajduje się do wglądu w szkolnej bibliotece.
5. Program został zaadoptowany dla uczniów niepełnosprawnych, dostosowując wymagane wiadomości i umiejętności do ich indywidualnych możliwości.
6. Cel ogólny:
Zastosowanie poznanych elementów technicznych mini siatkówki w grze.
7. Cele operacyjne:
  - Uczeń zapamiętał podstawowe wiadomości z zakresu sędziowania i technik odbić piłki w niskiej pozycji siatkarskiej.
  - Uczeń rozumie różnicę między sposobami odbicia piłki oraz odpowiednio interpretuje sygnalizację sędziowską (uczeń z upośledzeniem lekkim wybiera tylko 2 znaki sędziowskie do omówienia).
  - Uczeń umiejętnie i w miarę swoich możliwości stosuje zdobyte umiejętności podczas gry i sędziowania.
  - Uczeń potrafi odpowiednio zastosować zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych. (uczeń z upośledzeniem lekkim zna i stosuje tylko 2 znaki sędziowskie).

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Lp.	Czynności nauczyciela	Czynności nauczyciela wspierającego	Czynności ucznia	Stosowane metody i środki	Czas	Uwagi
I. Część wstępna	<p>Rozgrzewka:</p> <p>1. Zabawa ożywiająca „Powódź-Lawina”</p> <p>N: Wydaje komendę „Powódź”.</p> <p>N: Wydaje komendę „Minęła”.</p> <p>N: Wydaje komendę: „Lawina”.</p>	<p>Rozgrzewka:</p> <p>1. Zabawa ożywiająca „Powódź-Lawina”</p> <p>NW: Unosi chorągiewkę do góry, aby uczeń niedosłyszający zrozumiał poprawnie komendę; gwizdże 1 raz dla dziecka niedowidzącego.</p> <p>NW: Opuszcza chorągiewkę w dół, aby uczeń niedosłyszający zrozumiał poprawnie komendę; gwizdże 2 razy dla dziecka niedowidzącego</p> <p>NW: Unosi 2 chorągiewki do góry, aby uczeń niedosłyszający zrozumiał poprawnie komendę; gwizdże 3 razy dla dziecka niedowidzącego.</p>	<p>Rozgrzewka:</p> <p>1. Zabawa ożywiająca „Powódź-Lawina”</p> <p>U: Wbiegają na podwyższenia znajdujące się w sali gimnastycznej.</p> <p>U: Biegają swobodnie po całej sali.</p> <p>U: Szybko kładą się na podłodze.</p>	zabawowo-klasyczna chorągiewki, gwizdek	3'	N: wydaje komendy w różnym czasie i kolejności. Sygnały nw. są wcześniej objaśnione uczniowi niedowidzącemu i niedosłyszającemu
I. Część wstępna	<p>2. Ćwiczenia kształtujące:</p> <p>N: demonstruje ćwiczenia: -skłony tułowia w przód, w tył, w bok,</p>	NW: Pomaga przy wykonywaniu ćwiczeń uczniowi z upośledzeniem.	U: Wykonują ćwiczenia.	naśladowczo-ścisła	5'	Zwracamy uwagę na poprawność wykonywanych ćwiczeń.

	<p>-skręty tułowia -skrętoskłony, -krażenia ramion, -krażenia tułowia, -wypadki nóg w przód, w tył, w bok, -skoki jedno- i obunóż, "pajacyki".</p>					
II. Część główna	<p>1.Podział klasy na grupy zadaniowe. 2.Przydział odpowiednich zadań dla poszczególnych grup: a)Zadania ogólne , takie same dla wszystkich grup N: Pokazuje prawidłowe odbicia i pozycję siatkarską a podczas wykonywania zadania przez uczniów koryguje ewentualne błędy.</p>	<p>1.Podział klasy na grupy zadaniowe. 2.Przydział odpowiednich zadań dla poszczególnych grup: NW: Pomaga uczniom korygując ich błędy.</p>	<p>1.Uczniowie kierują się do swoich grup. 2.Uczniowie słuchają poleceń nauczyciela. U: Doskonala odbicia piłki oburącz sposobem górnym i dolnym w niskiej pozycji siatkarskiej.</p>	<p>zadaniowo-ścista piłki do siatkówki (15szt.)</p>	<p>2' 10'</p>	<p>Klasa podzielona na 3 grupy po 5 uczniów a w każdej grupie znajduje się jedna osoba o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Każdy z uczniów posiada swoją piłkę.</p>
II. Część główna	<p>b)Zadania dodatkowe-różne dla grup, „Kalambury”. N: Rozdaje kartoniki z narysowanymi sposobami sygnalizacji sędziego oraz objaśnia zadanie. c)Każda z grup po otrzymaniu kartonu i pisaka ma za zadanie opisać słowami prawidłową postawę(różną dla poszczególnych grup). N: Objasnia zadanie</p>	<p>NW: W razie ewentualnych trudności naprowadza uczniów na poprawną odpowiedź. NW: Rozdaje przybory, pomaga w losowaniu</p>	<p>U: W obrębie swojej grupy losuje 1 kartonik i stara się pokazać odpowiednim ruchem „treść” rysunku. Pozostali uczniowie odgadują sygnalizację sędziowską. Każdy z uczniów po kolei wykonuje demonstrację wylosowanego przez siebie zadania. U: Opisuja słowami prawidłową postawę przy: Gr.I-odbiciu piłki oburącz sposobem górnym. Gr.II-odbiciu piłki oburącz sposobem dolnym. Gr.III-zagrywce sposobem dolnym.</p>	<p>zadaniowo-ścista kartoniki z sygnalizacją, zadaniowo-ścista karton, pisak, kolorowa piłeczka tenisowa</p>	<p>10' 10'</p>	<p>Uczniowie w razie potrzeby starają się sobie pomagać. W obrębie grupy losuje się także (za pomocą piłeczki tenisowej) osobę, która zaprezentuje prawidłową postawę całej klasie.</p>
II. Część główna II Część główna	<p>d)Prezentacja treści dotyczących prawidłowej postawy przez poszczególne grupy i demonstracja przez wylosowaną osobę. N: Ocenia stopień prawidłowości demonstrowanych zadań, korygując ewentualne błędy.</p>	<p>NW: Dbą o zachowanie ładu i porządku podczas demonstracji. NW: Nadzoruje przebieg gry.</p>	<p>U: Siedząc w siadzie skrzyżnym- obserwują, słuchają i komentują pokaz i wypowiedzi innych. U: Uczniowie z dwóch drużyn grają przeciwko sobie mecz(do</p>	<p>zadaniowo-ścista zadaniowo-ścista Kartoniki do losowania z oznaczeniem odpowiedniego sędziego.</p>	<p>10' 30'</p>	<p>W obrębie drużyny następuje losowanie odpowiednich ról podczas sędziowania</p>

	e) Mini gry (5x5) N: Nadzoruje prawidłowe sędziowanie.		10 pkt.). Uczniowie trzeciej drużyny sędziują z podziałem na: sędziego głównego, 2 sędziów liniowych, 2 sędziów bocznych.			
III. Część końcowa	1. Uspokojenie organizmu, ćw. korekcyjno-kompensacyjne N: Demonstruje ćwiczenie.	NW: Czuwa nad poprawnością wykonywanych ćwiczeń.	U: Wykonują ćwiczenia.	naśladowczo-ścisła	5'	
III. Część końcowa	2. Podsumowanie zajęć. N: Podsumowuje zajęcia. Nagradza ustną pochwałą i oceną uczniów lub grupę wykazującą największą aktywność i włożony wysiłek w zdobycie wiedzy i umiejętności z zakresu piłki siatkowej.	NW: Określa stopień zaangażowania w osiągnięcie zamierzonych celów uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.	U: Uczniowie wysłuchują nauczyciela, gratulują najlepszym. Na koniec zajęć demonstrują swój okrzyk.		5'	Uczniowie wcześniej znali swoje okrzyki na koniec jednostki lekcyjnej.